HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

4 octombrie 2024*

„Trimitere preliminară – Piața internă – Concurență – Reglementare instituită de o asociație sportivă internațională și pusă în aplicare de aceasta cu concursul membrilor săi – Fotbal profesionist – Entități de drept privat învestite cu competențe de reglementare, de control și de sancționare – Reglementare referitoare la statutul și la transferul jucătorilor – Norme referitoare la contractele de muncă încheiate între cluburi și jucători – Reziliere anticipată a unui contract de muncă de către jucător – Compensație impusă jucătorului – Răspundere împreună și în solidar a noului club – Sancțiuni – Interdicție privind eliberarea certificatului internațional de transfer al jucătorului și legitimarea sa cât timp este în curs un litigiu legat de rezilierea anticipată a contractului de muncă – Interdicție de a legitima alți jucători – Articolul 45 TFUE – Obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor – Justificare – Articolul 101 TFUE – Decizie a unei asocieri de întreprinderi având ca obiect împiedicarea sau restrângerea concurenței – Piața muncii – Recrutarea jucătorilor de către cluburi – Piața competițiilor de fotbal între cluburi – Participarea cluburilor și a jucătorilor la competiții sportive – Restricție a concurenței prin obiect – Exceptare”

În cauza C-650/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE, formulată de Cour d’appel de Mons (Belgia), prin decizia din 19 septembrie 2022, primită de Curte la 17 octombrie 2022, în procedura

Fédération internationale de football association (FIFA)

împotriva

BZ,

interveniente:

Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA),

Sporting du Pays de Charleroi SA,

Fédération internationale des footballeurs professionnels,

Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe,

Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP),

* Limba de procedură: franceza.

Curtea (Camera a doua),

compusă din doamna A. Prechal, președintă de cameră, domnii F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer (raportor) și doamna M. L. Arastey Sahún, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul C. Di Bella, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 ianuarie 2024,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Fédération internationale de football association (FIFA), de A. Laes, avocat, și D. Van Liedekerke, advocaat;

– pentru BZ, de J-E. Barthélemy, J.-L. Dupont, P. Henry, M. Hissel și F. Stockart, avocats;

– pentru Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA), de N. Cariat, E. Matthys și A. Stévenart, avocats;

– pentru Fédération internationale des footballeurs professionnels, de C. De Preter și P. Paepe, avocats;

– pentru Fédération internationale des footballeurs professionnels – Division Europe, de J-E. Barthélemy, C. De Preter și P. Paepe, avocats;

– pentru Union nationale des footballeurs professionnels (UNFP), de C. De Preter, P. Paepe și R. Palao, avocats;

– pentru guvernul elen, de K. Boskovits și C. Kokkosi, în calitate de agenți;

– pentru guvernul francez, de R. Bénard și V. Depenne, în calitate de agenți;

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de D. Del Gaizo și S. L. Vitale, avvocati dello Stato;

– pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, E. Gyarmati și K. Szíjjártó, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de S. Baches Opi, T. Baumé, B.-R. Killmann și G. Meessen, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 aprilie 2024,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 45 și 101 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Fédération internationale de football association (Federația Internațională de Fotbal Asociație, denumită în continuare „FIFA”), pe de o parte, și BZ, pe de altă parte, în legătură cu o cerere prin care acesta a solicitat repararea prejudiciului pe care consideră că l-a suferit ca urmare a comportamentului culpabil al FIFA și al Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA).

I. Cadrul juridic

A. Statutul FIFA

3 FIFA este o asociație de drept privat care are sediul în Elveția. Potrivit articolului 2 din statutul său, în varianta din luna septembrie 2020, aceasta are ca scop printre altele „stabilirea de norme și de dispoziții care să reglementeze fotbalul și aspectele aferente acestuia și asigurarea respectării acestora”, precum și „controlul fotbalului sub toate formele sale prin adoptarea tuturor măsurilor care se dovedesc necesare sau recomandabile pentru a preveni încălcarea statutului, a regulamentelor, a deciziilor FIFA și a Regulilor jocului”.

4 În conformitate cu articolele 11 și 14 din Statutul FIFA, orice „asociație responsabilă de organizarea și de controlul fotbalului” dintr-o anumită țară poate deveni membră a FIFA cu condiția printre altele să fie deja membră a uneia dintre cele șase confederații continentale recunoscute de FIFA și menționate la articolul 22 din acest statut, printre care se află Union des associations européennes de football [Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal (UEFA)], precum și să se angajeze mai întâi să se conformeze atât statutului, regulamentelor, directivelor și deciziilor FIFA, cât și celor ale confederației continentale a cărei membră este deja asociația respectivă. În practică, peste 200 de asociații naționale de fotbal sunt în prezent membre ale FIFA. În această calitate, ele sunt obligate, în temeiul articolelor 14 și 15 din Statutul FIFA, printre altele să îi determine pe propriii membri sau afiliați să respecte statutul, regulamentele, directivele și deciziile FIFA, precum și să asigure respectarea acestora de către toți cei implicați în fotbal, în special ligile profesioniste, cluburile și jucătorii.

5 Printre membrii FIFA și UEFA se numără URBSFA, care are sediul în Belgia și al cărei scop este în special asigurarea organizării și a promovării fotbalului în acest stat membru. Potrivit propriului statut, această asociație se angajează să se conformeze statutelor, regulamentelor și deciziilor FIFA și UEFA, precum și să asigure respectarea lor de către membrii săi, „cu respectarea principiilor generale de drept, a dispozițiilor de ordine publică și a actelor normative imperative naționale, regionale și comunitare în materie”.

B. Reglementarea FIFA privind statutul și transferul jucătorilor

6 La 22 martie 2014, FIFA a adoptat „Regulamentul privind statutul și transferul jucătorilor” (denumit în continuare „RSTJ”), care a intrat în vigoare la 1 august în același an, înlocuind un regulament anterior care avea același scop.

7 Partea introductivă a RSTJ, intitulată „Definiții”, conține următorul fragment:

„În sensul prezentului regulament, termenii de mai jos sunt definiți după cum urmează:

1. Fosta asociație: asociația la care este afiliat fostul club.

2. Fostul club: clubul pe care jucătorul îl părăsește.

3. Noua asociație: asociația la care este afiliat noul club.

4. Noul club: clubul căruia i se alătură jucătorul.

[…]

6. Fotbal competițional: fotbalul organizat sub egida FIFA, a confederațiilor sau a asociațiilor naționale sau autorizat de acestea.

7. Perioadă protejată: perioadă de trei sezoane întregi sau de trei ani – în funcție de care este mai scurtă – de la intrarea în vigoare a unui contract, în cazul în care acest contract a fost încheiat cu un jucător profesionist înainte de împlinirea vârstei de 28 de ani, sau o perioadă de două sezoane întregi sau de doi ani – în funcție de care este mai scurtă – de la intrarea în vigoare a unui contract în cazul în care acest contract a fost încheiat cu un jucător profesionist după împlinirea vârstei de 28 de ani.

[…]

9. Sezon: perioadă care începe de la data primului meci oficial din campionatul național și care se termină cu ultimul meci oficial al campionatului național.

[…]."

8 Articolul 1 din RSTJ, intitulat „Domeniul de aplicare", precizează la alineatul 1:

„Prezentul regulament stipulează norme globale și obligatorii privind statutul jucătorilor, eligibilitatea acestora de a participa la fotbalul competițional și transferul lor între cluburi aparținând unor asociații diferite."

9 Articolul 2 din RSTJ, intitulat „Statutul jucătorilor: jucători amatori și profesioniști", este redactat după cum urmează:

„1. Jucătorii care participă la fotbalul competițional sunt fie amatori, fie profesioniști.

2. Un jucător este profesionist dacă a încheiat un contract scris cu un club și este plătit, pentru activitatea sa fotbalistică, cu o sumă mai mare decât cheltuielile ocazionate de pregătirea sa efectivă. Toți ceilalți jucători sunt considerați amatori."

10 Articolul 5 din RSTJ, intitulat „Legitimarea", prevede la alineatul 1:

„Un jucător trebuie să fie legitimat la o asociație pentru a juca la un club ca profesionist sau ca amator, în conformitate cu prevederile articolului 2. Doar jucătorii legitimați au dreptul de a participa la fotbalul competițional. Prin actul legitimării jucătorul consimte să se supună statutelor și regulamentelor FIFA, ale confederațiilor și ale asociațiilor."

11 Articolul 6 din RSTJ, intitulat „Perioadele de legitimare", prevede la alineatul 1 prima teză că „[j]ucătorii pot fi legitimați doar într-una din cele două perioade de legitimare anuale fixate de asociația respectivă".

12 De asemenea, RSTJ cuprinde printre altele norme referitoare la contractele de muncă încheiate între un jucător și un club, precum și norme referitoare la transferurile de jucători.

1. Normele referitoare la contractele de muncă

13 În temeiul articolului 13 din RSTJ, intitulat „Respectarea contractului”:

„Raporturile contractuale dintre un jucător profesionist și un club încetează doar la expirarea termenului contractului sau de comun acord.”

14 Potrivit articolului 14 din RSTJ, intitulat „Rezilierea unui contract cu justă cauză”:

„Un contract poate fi denunțat unilateral de oricare dintre părți, fără niciun fel de consecințe (plata unei compensații, impunerea unor sancțiuni sportive), în cazul în care există o justă cauză.”

15 Potrivit articolului 16 din RSTJ, intitulat „Interzicerea rezilierii contractului în cursul sezonului”:

„Un contract nu poate fi denunțat unilateral în cursul sezonului.”

16 Articolul 17 din RSTJ, intitulat „Consecințele rezilierii unui contract fără justă cauză”, prevede:

„În cazul rezilierii unui contract fără justă cauză se aplică următoarele prevederi:

1. În toate cazurile, partea în culpă este obligată să plătească o compensație. Cu excepția prevederilor articolului 20 și ale anexei 4 cu privire la compensația de formare și în cazul în care contractul nu prevede nimic în acest sens, cuantumul compensației trebuie calculat în funcție de prevederile legislației din țara respectivă, de specificitatea sportului și de oricare alte criterii obiective. Aceste criterii trebuie să includă, în special, cuantumul remunerației și al celorlalte beneficii datorate jucătorului conform contractului existent și/sau noului contract, durata rămasă până la expirarea contractului (până la maxim cinci ani), taxele și cheltuielile suportate de fostul club (amortizate pe durata contractului) și trebuie să se țină cont dacă denunțarea contractului survine sau nu în perioada protejată.

2. Dreptul la compensație nu poate fi transmis unui terț. În cazul în care un jucător profesionist este obligat să plătească o compensație, acesta împreună cu noul său club vor fi obligați, împreună și în solidar, să o plătească. Cuantumul poate fi stipulat în contract sau stabilit de către părți.

[…]

4. În plus față de obligația de a plăti o compensație, se vor impune sancțiuni sportive oricărui club găsit vinovat de o reziliere de contract sau de provocarea rezilierii unui contract în perioada protejată. Se va considera, cu excepția cazului în care se stabilește contrariul, că orice club care semnează un contract cu un jucător profesionist care și-a denunțat unilateral contractul anterior fără justă cauză a provocat rezilierea respectivului contract de către jucătorul profesionist. Sancțiunea constă într-o interdicție pentru club de a legitima noi jucători, la scară națională sau internațională, timp de două perioade de legitimare complete și consecutive. Clubul nu va putea legitima noi jucători, la scară națională sau internațională, decât începând cu următoarea perioadă de legitimare care are loc după ce sancțiunea sportivă în discuție va fi fost executată în întregime. În special, acesta nu va putea face uz de excepția sau de măsurile provizorii [din] prezentul regulament pentru a legitima jucători înainte de această perioadă.”

17 Articolul 22 din RSTJ, intitulat „Competența FIFA”, prevede:

„Fără a aduce atingere dreptului oricărui jucător sau club de a solicita despăgubiri în fața unei instanțe civile pentru litigii de muncă, FIFA are competență de decizie în următoarele cazuri:

a) litigii între cluburi și jucători legate de asigurarea stabilității contractuale (articolele 13-18), în cazul în care s-a solicitat eliberarea unui [certificat internațional de transfer (CIT)] și au existat pretenții ale unei părți interesate în legătură cu solicitarea CIT, în special în ceea ce privește eliberarea CIT, sancțiunile sportive sau compensația pentru încălcarea contractului;

[…]”

18 Articolul 24 din RSTJ, intitulat „Camera de soluționare a litigiilor”, prevede la alineatul 1:

„Camera de soluționare a Litigiilor (CSL) are competența de a judeca oricare din cazurile descrise în [articolul 22 literele a), b) și e)], cu excepția litigiilor privind eliberarea unui CIT.”

2. Normele privind transferurile

19 Articolul 9 din RSTJ, intitulat „Certificatul internațional de transfer”, prevede la alineatul 1:

„Jucătorii legitimați de o asociație pot fi legitimați la o nouă asociație doar după ce aceasta din urmă primește un (CIT) de la fosta asociație. CIT se eliberează gratuit, fără condiții sau limite de timp. Orice prevedere stipulând contrariul se consideră nulă și neavenită. Asociația care eliberează CIT trebuie să trimită FIFA o copie a acestuia. Procedurile administrative de eliberare a CIT sunt descrise în [articolul] 8 din anexa 3 […] la prezentul regulament.”

20 Anexa 3 la RSTJ, intitulată „Sistemul de reglementare a transferurilor”, cuprinde în special un articol 8 consacrat „Procedur[ii] administrativ[e] care guvernează transferul jucătorilor profesioniști între asociații”, care prevede:

„8.1 Principii

1. Un jucător legitimat la un club care este afiliat unei asociații nu este eligibil să joace pentru un club afiliat la o altă asociație decât în cazul în care fosta asociație eliberează un CIT, iar noua asociație confirmă primirea CIT. […]

[…]

8.2 Crearea CIT pentru un jucător profesionist

[…]

3. După primirea unei solicitări de CIT, fosta asociație trebuie să ceară imediat fostului club și jucătorului profesionist să confirme dacă contractul jucătorului a expirat, dacă este o terminare de comun acord a contractului sau dacă există vreun litigiu privind contractul.

4. În interval de șapte zile de la data solicitării CIT, fosta asociație va trebui […]:

a) să elibereze CIT în favoarea noii asociații și să introducă data la care jucătorului i-a încetat legitimarea, sau

b) să respingă solicitarea de CIT și să indice […] motivul respingerii. Aceasta se întâmplă fie dacă contractul dintre fostul club și jucătorul profesionist nu a expirat sau dacă nu există o terminare de comun acord.

[…]

7. Fosta asociație nu trebuie să elibereze CIT dacă există un litigiu privind contractul pe baza circumstanțelor prevăzute la [articolul] 8.2 paragraful 4b din prezenta anexă între fostul club și jucătorul profesionist. În acest caz, la cererea noii asociații, FIFA poate lua măsuri provizorii în circumstanțe excepționale. […] De asemenea, jucătorul profesionist, fostul club și/sau noul club vor putea să depună plângere la FIFA, conform articolului 22. În acest caz, FIFA decide privind eliberarea CIT și asupra eventualelor sancțiuni sportive în termen de 60 de zile. În toate cazurile, decizia cu privire la sancțiunile sportive trebuie luată înainte de eliberarea CIT. Eliberarea CIT nu va aduce atingere dreptului la compensație pentru rezilierea contractului."

II. Litigiul principal și întrebarea preliminară

21 BZ este un fost jucător profesionist de fotbal care își are reședința la Paris (Franța).

22 La 20 august 2013, acesta a semnat un contract de muncă cu durata de patru ani cu Futbolny Klub Lokomotiv, cunoscut și sub denumirea de Lokomotiv Moscova, care este un club de fotbal profesionist cu sediul în Rusia.

23 La 22 august 2014, Lokomotiv Moscova a reziliat acest contract pentru motive legate, potrivit susținerilor sale, de comportamentul lui BZ. La 15 septembrie 2014, clubul respectiv a sesizat CSL, în temeiul articolului 22 litera a) și al articolului 24 din RSTJ, cu o cerere prin care a solicitat obligarea BZ la plata unei compensații de 20 de milioane de euro, invocând existența unei „rezilieri a contractului fără justă cauză" în sensul articolului 17 din RSTJ. Ulterior, BZ a depus la CSL o cerere reconvențională prin care a solicitat obligarea Lokomotiv Moscova la plata salariilor neplătite, precum și a unei compensații egale cu cuantumul remunerației care i-ar fi fost datorată în temeiul contractului menționat dacă acesta ar fi ajuns la termen.

24 BZ arată că ulterior a căutat un nou club de fotbal profesionist care să îl poată angaja. El precizează că s-a confruntat, în cadrul acestor căutări, cu dificultăți cauzate de riscul, la care era expus orice club care îl putea angaja, de a fi răspunzător împreună și în solidar pentru plata compensației pe care el ar putea fi obligat să o plătească clubului Lokomotiv Moscova, în temeiul articolului 17 din RSTJ.

25 Prin scrisoarea din 19 februarie 2015, Sporting du Pays de Charleroi SA, care este un club de fotbal profesionist stabilit în Belgia, i-a propus lui BZ să îl angajeze, precizând că această angajare era supusă îndeplinirii a două condiții suspensive cu caracter cumulativ care constau, cea dintâi, în legitimarea și calificarea sa, potrivit normelor aplicabile, pentru a juca în cadrul echipei principale a acestui club la orice competiție organizată de FIFA, UEFA și URBSFA pentru care ar fi selecționat și, cea de a doua, în obținerea de către clubul respectiv a confirmării scrise și necondiționate că nu poate fi obligat împreună și în solidar la plata niciunui fel de compensație care ar fi datorată de BZ eventual clubului Lokomotiv Moscova.

26 Prin scrisoarea din 20 februarie 2015, BZ a solicitat FIFA și URBSFA confirmarea faptului că, pe de o parte, el ar putea fi legitimat și calificat în mod legal pentru a evolua în cadrul echipei principale a Sporting du Pays de Charleroi și, pe de altă parte, că articolul 17 din RSTJ nu va fi aplicat

împotriva acestui club. FIFA i-a răspuns că numai organul său decizional competent avea competența de a aplica RSTJ. La rândul său, URBSFA i-a răspuns că, în conformitate cu normele stabilite de FIFA, legitimarea sa nu ar putea interveni atât timp cât un CIT nu va fi fost emis de Lokomotiv Moscova.

27 Prin decizia din 18 mai 2015, în primul rând, CSL a admis în parte cererea formulată de Lokomotiv Moscova și a obligat BZ la plata către acesta a unei compensații de 10,5 milioane de euro. În al doilea rând, aceasta a respins cererea reconvențională a lui BZ. În al treilea rând, a stabilit că articolul 17 punctul 2 din RSTJ nu i se va aplica lui BZ pentru viitor.

28 Sesizată cu o acțiune formulată de BZ, Curtea de arbitraj sportiv (denumită în continuare „CAS”), organ cu sediul la Lausanne (Elveția), a confirmat această decizie la 27 mai 2016.

29 La 24 iulie 2015, BZ a fost angajat de un alt club de fotbal profesionist, cu sediul în Franța.

30 La 9 decembrie 2015, BZ a sesizat Tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) (Tribunalul Comercial din Hainaut, Secția Charleroi) (Belgia) cu o cerere prin care a solicitat obligarea FIFA și a URBSFA la plata unei compensații de 6 milioane de euro pentru repararea prejudiciului pe care considera că l-a suferit ca urmare a comportamentului culpabil al acestor două asociații.

31 Prin hotărârea din 19 ianuarie 2017, instanța respectivă s-a declarat competentă să soluționeze cererea lui BZ și a declarat-o ca fiind întemeiată în principiu. Ea a obligat FIFA și URBSFA în solidar la plata unei sume provizorii către BZ, iar în ceea ce privește restul de plată, a repus litigiul pe rol pentru a permite părților să pună în discuție problema stabilirii cuantumului prejudiciului suferit de BZ în Belgia ca urmare a comportamentului culpabil al acestor două asociații.

32 FIFA a formulat apel împotriva acestei hotărâri în fața cour d’appel de Mons (Curtea de Apel din Mons, Belgia), care este instanța de trimitere. Ea solicită în esență instanței respective, cu titlu principal, să se declare necompetentă să soluționeze cererea formulată de BZ pentru motivul că aceasta este de competența exclusivă a CAS sau, cel puțin, că cererea menționată nu ține de competența internațională a instanțelor belgiene. În subsidiar, FIFA solicită instanței de trimitere să declare cererea în cauză inadmisibilă sau, în subsidiar, nefondată.

33 URBSFA, care a fost chemată în cauză, prezintă concluzii similare.

34 Sporting du Pays de Charleroi, care a formulat o cerere de intervenție voluntară în fața instanței de trimitere, susține concluziile FIFA și ale URBSFA.

35 La rândul său, BZ, care a formulat un apel incident, solicită în esență instanței de trimitere, pe de o parte, să declare că articolul 17 din RSTJ, articolul 9 alineatul (1) din acest regulament și articolul 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la regulamentul respectiv încalcă articolele 45 și 101 TFUE și, pe de altă parte, să oblige în solidar FIFA și URBSFA la repararea prejudiciului pe care l-a suferit ca urmare a existenței, precum și a punerii în aplicare a normelor în cauză.

36 În decizia de trimitere, cour d'appel de Mons, după ce a declarat admisibile atât apelul formulat de FIFA, cât și cererea de intervenție voluntară depusă de Sporting du Pays de Charleroi, apreciază, în primul rând, că tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) s-a declarat în mod corect competent să se pronunțe asupra cererii lui BZ în măsura în care aceasta se referă la repararea prejudiciului suferit de acesta din urmă în Belgia.

37 În această privință, instanța de trimitere apreciază, mai întâi, că această cerere nu poate fi considerată ca fiind de competența exclusivă a CAS în temeiul unei convenții de arbitraj care îndeplinește condițiile de validitate necesare potrivit dreptului belgian, având în vedere caracterul general, nediferențiat și imprecis al prevederilor Statutului FIFA la care această asociație face referire pentru a demonstra existența unei asemenea convenții în speță.

38 În continuare, instanța de trimitere consideră că cererea în discuție intra efectiv în competența internațională a instanței de prim grad de jurisdicție întrucât privește atât URBSFA, cât și FIFA. Astfel, în ceea ce privește URBSFA, această competență ar fi dovedită, întrucât sediul acestei asociații se află în Belgia, iar BZ invocă existența unui prejudiciu survenit la Charleroi, loc în care nu și-a putut exercita activitatea de jucător de fotbal profesionist în pofida propunerii de angajare care i-a fost făcută de Sporting du Pays de Charleroi. De asemenea, în cazul FIFA, o asemenea competență ar fi dovedită, în pofida faptului că sediul acestei asociații se află în Elveția, întrucât BZ pune în discuție răspunderea delictuală sau cvasidelictuală a acesteia, că fapta prejudiciabilă pe care o invocă s-a materializat la Charleroi (Belgia) și că există o legătură deosebit de strânsă între contestațiile care există între părți în această privință și instanța menționată. Cu toate acestea, alegerea BZ de a sesiza Tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi) ar avea drept consecință faptul că competența acestui tribunal se limitează la prejudiciul pe care persoana interesată l-a putut suferi în Belgia.

39 În sfârșit, instanța de trimitere consideră că FIFA și URBSFA nu pot invoca în mod întemeiat existența unei „fraude privind competența", legată de împrejurarea că BZ ar fi creat în mod artificial un litigiu în Belgia obținând, prin intermediul unor manevre dolosive, o propunere de angajare fictivă din partea Sporting du Pays de Charleroi. În această privință, ea consideră că este dovedit, *primo*, faptul că BZ a efectuat demersuri prin care a urmărit să fie angajat de mai multe cluburi stabilite în diferite state membre ale Uniunii și care, potrivit presei, manifestaseră un interes în privința sa, *secundo*, că Sporting du Pays de Charleroi a luat inițiativa unilaterală de a-i propune să îl angajeze, *tertio*, că BZ a depus imediat eforturile necesare pentru a se asigura că sunt respectate condițiile suspensive stipulate în propunerea respectivă și, *quarto*, că nu era nerezonabil ca acesta să încerce să dea curs unei asemenea propuneri, care era singura de care dispunea atunci pentru a-și putea continua cariera profesională în pofida litigiului cu Lokomotiv Moscova, precum și pentru a limita prejudiciul cauzat de întreruperea activității sale economice de mai multe luni.

40 În al doilea rând, cour d'appel de Mons consideră că cererea lui BZ este admisibilă, întrucât acesta a demonstrat corespunzător cerințelor legale existența unui interes de a acționa, în calitate de titular al unui drept subiectiv care consideră că a suferit un prejudiciu ca urmare a comportamentului culpabil al FIFA și al URBSFA.

41 În al treilea și ultimul rând, instanța de trimitere arată că litigiul principal necesită să se stabilească dacă prejudiciul pe care BZ consideră că l-a suferit, prin faptul că a fost împiedicat să își exercite activitatea de jucător de fotbal profesionist în sezonul 2014/2015, a fost cauzat de un

comportament culpabil al FIFA și al URBSFA, care a constat în punerea în aplicare, în privința sa, a unor norme care încalcă articolele 45 și 101 TFUE, și anume articolul 17 din RSTJ, articolul 9 alineatul 1 din acest regulament și articolul 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la regulamentul menționat.

42 Pe de o parte, instanța respectivă arată în această privință că, în opinia lui BZ, trebuie să se considere, având în vedere Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463), că normele menționate împiedică atât libera circulație a lucrătorilor, cât și concurența. Într-adevăr, norma de la articolul 17 punctul 2 din RSTJ, potrivit căreia orice nou club de fotbal profesionist care angajează un jucător în urma unei rezilieri a contractului de muncă fără justă cauză este răspunzător împreună și în solidar pentru plata compensației pe care acest jucător poate fi obligat să o plătească fostului său club, ar împiedica angajarea jucătorilor, atât în detrimentul acestora, cât și al cluburilor care intenționează să îi angajeze, cu atât mai mult cu cât cuantumul acestei compensații, care trebuie stabilit ulterior în funcție de criteriile enumerate la articolul 17 punctul 1 din RSTJ, nu este în general cunoscut în momentul în care persoanele interesate pot încheia un contract de muncă. În plus, acest obstacol ar fi consolidat de normele prevăzute la articolul 17 punctul 4 din regulamentul respectiv, potrivit căruia se prezumă că noul club a provocat jucătorul la rezilierea contractului de muncă încheiat cu fostul său club și expune acest nou club, în anumite cazuri, la o sancțiune sportivă. De asemenea, normele de la articolul 9 alineatul 1 din RSTJ și de la articolul 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la acest regulament ar consolida obstacolul respectiv, interzicând asociației naționale de fotbal din care face parte fostul club să elibereze un CIT în favoarea jucătorului dacă există între acest fost club și jucătorul menționat un litigiu generat de o reziliere prematură a contractului de muncă fără un acord reciproc.

43 Pe de altă parte, instanța de trimitere observă că, potrivit FIFA și URBSFA, diferitele norme în discuție în litigiul principal ar trebui, în general, să fie interpretate ținând seama de caracteristicile specifice ale sportului care sunt recunoscute de Tratatul FUE. Mai precis, în opinia acestor asociații, presupunând chiar că normele respective împiedică libera circulație a lucrătorilor sau concurența, ele ar fi justificate având în vedere obiectivele legitime care sunt, în principal, asigurarea stabilității contractuale, precum și a stabilității echipelor de fotbal și, mai larg, menținerea integrității, a regularității, precum și a bunei desfășurări a competițiilor sportive.

44 La rândul său, instanța de trimitere consideră în esență că nu este exclus ca, în special atunci când sunt interpretate în mod coroborat, diferitele norme în discuție în litigiul principal să împiedice libera circulație a lucrătorilor și concurența. Ea arată totodată că, în opinia sa, există în speță prezumții grave, precise și concordante în sensul că existența și punerea în aplicare a acestor norme au putut împiedica angajarea lui BZ de către un nou club de fotbal profesionist în urma rezilierii contractului de muncă încheiat cu Lokomotiv Moscova. Într-adevăr, normele respective ar fi făcut o asemenea angajare mai dificilă, după cum ar atesta în special condițiile suspensive stipulate de Sporting du Pays de Charleroi în propunerea de angajare adresată lui BZ.

45 În aceste condiții, cour d'appel de Mons a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolele 45 și 101 TFUE trebuie interpretate în sensul că interzic:

– principiul solidarității jucătorului și a clubului care dorește să îl angajeze la plata compensației datorate clubului cu care contractul a fost reziliat fără justă cauză, astfel cum este prevăzut la articolul 17 [punctul 2] din [RSTJ] coroborat cu sancțiunile sportive prevăzute la articolul 17

[punctul 4] din același regulament și cu sancțiunile financiare prevăzute la articolul 17 [punctul 1 din regulamentul respectiv];

– posibilitatea [asociației naționale de fotbal] de care aparține fostul club al jucătorului de a nu elibera [CIT], necesar pentru angajarea jucătorului de către un nou club, dacă există un litigiu între acest fost club și jucător (articolul 9 [punctul 1] din același regulament și articolul 8.2.7 din anexa 3 [la acesta])".

III. Procedura în fața Curții

46 La 15 decembrie 2022, adică ulterior adoptării deciziei de trimitere, trei asociații reprezentative ale jucătorilor de fotbal profesionist, prima la nivel internațional [Fédération internationale des footballeurs professionnels (Federația Internațională a Fotbaliștilor Profesioniști, denumită în continuare „FIFPro")], a doua la nivel european [Fédération internationale des footballeurs professionnels - Division Europe (Federația Internațională a Fotbaliștilor Profesioniști - Divizia Europa, denumită în continuare „FIFPro Europa")], iar a treia la nivel național în Franța [Union nationale des footballeurs professionnels (Uniunea Națională a Fotbaliștilor Profesioniști (UNFP)] au prezentat împreună o cerere de intervenție voluntară în litigiul principal.

47 La 19 decembrie 2022, instanța de trimitere a informat Curtea cu privire la existența acestei cereri de intervenție voluntară.

48 Fiind întrebată de grefa Curții cu privire la aspectul dacă asociațiile în cauză trebuiau considerate părți noi în litigiul principal pentru simplul fapt că au prezentat o cerere de intervenție voluntară sau dacă eventuala recunoaștere a acestei calități necesita o decizie din partea sa, instanța de trimitere a răspuns în esență că asociațiile respective trebuiau considerate părți în litigiul principal în temeiul normelor de procedură naționale aplicabile, și anume articolele 15 și 16 din Codul judiciar belgian, chiar dacă nu se statuase încă referitor la admisibilitatea cererii lor.

49 Ținând seama de acest răspuns, cererea de decizie preliminară a fost comunicată asociațiilor menționate, în conformitate cu articolul 97 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, și le-a fost acordat un termen pentru a prezenta observații scrise.

50 După depunerea observațiilor scrise respective, FIFA a solicitat Curții, la 30 mai 2023, apoi din nou la 12 iunie 2023, înlăturarea acestora sau constatarea inadmisibilității lor pentru motivul că cele trei asociații în cauză nu puteau fi considerate părți noi în litigiul principal. Grefa Curții a informat FIFA că a decis să ia act de cererea sa și că aceasta va fi examinată în timp util de către Curte, atrăgându-i totodată atenția, în așteptarea examinării sale, asupra faptului că instanța de trimitere a comunicat Curții, în mod explicit și clar, că asociațiile menționate trebuiau să fie considerate părți noi în litigiul principal.

51 La 29 noiembrie 2023, grefierul Curții a convocat, în special, toate părțile din litigiul principal, astfel cum au fost determinate de instanța de trimitere, în ședința de audiere a pledoariilor, prevăzută pentru 18 ianuarie 2024. Cu această ocazie, le-a informat cu privire la faptul că, în urma deliberărilor din 23 noiembrie 2023, Camera a doua a Curții a decis că nu era necesar nici să declare inadmisibile observațiile scrise depuse de FIFPro, de FIFPro Europe și de UNFP, nici să înlăture părțile respective din procedură, precizând totodată că motivele deciziei menționate vor fi precizate în hotărârea prin care se finalizează judecata.

52 În această privință, articolul 96 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul de procedură coroborat cu articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene prevede că, în cadrul unei proceduri preliminare, sunt autorizate să prezinte observații în fața Curții în special părțile din litigiul principal.

53 Potrivit articolului 97 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, părțile din litigiul principal sunt cele determinate ca atare de instanța de trimitere, în conformitate cu normele de procedură naționale.

54 Nu este de competența Curții să verifice dacă deciziile instanței de trimitere referitoare la această determinare au fost adoptate în conformitate cu normele de procedură naționale aplicabile. Dimpotrivă, Curtea trebuie să respecte deciziile respective atât timp cât acestea nu au fost revocate în cadrul căilor de atac prevăzute de dreptul național (se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2015, Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, punctul 33).

55 În consecință, Curtea este în principiu obligată să considere ca fiind parte în litigiul principal orice persoană care este determinată ca atare de instanța de trimitere, indiferent dacă această persoană avea calitatea respectivă înainte de formularea cererii de decizie preliminară sau a dobândit-o ulterior.

56 Prin derogare de la acest principiu, unei persoane i se poate refuza calitatea de parte din litigiul principal, în sensul articolului 96 alineatul (1) din Regulamentul de procedură coroborat cu articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care din elementele dosarului de care dispune Curtea reiese, în mod vădit, că această persoană a sesizat instanța de trimitere cu o cerere de intervenție după formularea cererii de decizie preliminară doar pentru a participa la procedura preliminară și că nu preconizează să joace un rol activ în procedura națională (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2015, Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, punctele 35 și 36).

57 În speță, după cum s-a arătat la punctul 48 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere a arătat în mod explicit, clar și fără rezerve că FIFPro, FIFPro Europe și UNFP trebuiau să fie considerate părți noi în litigiul principal, în conformitate cu normele de procedură naționale aplicabile. Mai mult, din niciun element al dosarului nu reiese că decizia instanței respective în această privință ar fi fost modificată sau retrasă în cadrul căilor de atac prevăzute de dreptul național.

58 De asemenea, din elementele acestui dosar nu rezultă în mod vădit că cele trei asociații în cauză ar fi introdus cererea de intervenție în fața instanței de trimitere doar pentru a participa la procedura preliminară și că ele nu ar fi preconizat să joace un rol activ în procedura națională.

59 În consecință, se impunea ca asociațiilor menționate să li se recunoască calitatea de parte în litigiul principal, în sensul articolului 96 din Regulamentul de procedură, astfel încât aveau dreptul să prezinte observații în fața Curții.

60 Prin urmare, observațiile lor scrise nu trebuiau să fie declarate inadmisibile.

IV. Cu privire la admisibilitate

61 FIFA, URBSFA, precum și guvernele elen, francez și maghiar contestă admisibilitatea cererii de decizie preliminară sau, cel puțin, a anumitor aspecte ale întrebării adresate Curții.

62 Argumentele pe care le invocă în această privință sunt în esență de trei tipuri. În primul rând, potrivit guvernelor elen și francez, precum și URBSFA, conținutul deciziei de trimitere nu respectă cerințele prevăzute la articolul 94 din Regulamentul de procedură, întrucât aceasta nu prezintă în mod suficient de detaliat cadrul juridic și factual în care instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe, precum și motivele pentru care instanța respectivă consideră necesar să adreseze o întrebare preliminară referitoare la interpretarea articolelor 45 sau 101 TFUE pentru a fi în măsură să soluționeze litigiul principal. În al doilea rând, FIFA și URBSFA susțin că cererea de decizie preliminară are un caracter ipotetic și abstract, în măsura în care nu există un litigiu real a cărui soluționare ar putea necesita o decizie interpretativă din partea Curții. O asemenea situație ar decurge, pe de o parte, din faptul că normele din RSTJ referitoare la contractele de muncă și la transferuri nu au avut, în ultimă instanță, un efect negativ asupra lui BZ și, pe de altă parte, din împrejurarea că litigiul principal a fost construit în mod artificial de BZ, acesta din urmă neavând, de fapt, niciodată intenția de a se alătura clubului Sporting du Pays de Charleroi. În al treilea rând, în opinia guvernelor francez și maghiar, precum și FIFA și URBSFA, litigiul principal este lipsit de dimensiune transfrontalieră în sensul Tratatului FUE sau, mai degrabă, potrivit FIFA și URBSFA, prezintă un caracter „extern”, astfel încât nu poate intra sub incidența articolului 45 TFUE. Într-adevăr, atingerea adusă liberei circulații a lucrătorilor pe care BZ consideră că a suferit-o ar consta într-un obstacol în calea mobilității sale profesionale între un stat terț (Rusia), în care își are sediul Lokomotiv Moscova, și un stat membru (Belgia), în care își are sediul Sporting du Pays de Charleroi.

A. Cu privire la conținutul deciziei de trimitere

63 Procedura preliminară instituită de articolul 267 TFUE constituie un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale, cu ajutorul căruia Curtea le furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru a pronunța o hotărâre în litigiile pe care urmează să le soluționeze. În temeiul unei jurisprudențe constante, reflectată în prezent la articolul 94 literele (a) și (b) din Regulamentul de procedură, necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului Uniunii care să îi fie utilă instanței naționale impune definirea de către aceasta din urmă a cadrului factual și normativ în care se înscriu întrebările adresate sau cel puțin explicarea ipotezelor de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări. În plus, este indispensabil, așa cum prevede articolul 94 litera (c) din Regulamentul de procedură, ca cererea de decizie preliminară să expună motivele care au determinat instanța de trimitere să aibă îndoieli cu privire la interpretarea sau validitatea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care ea o stabilește între aceste dispoziții și reglementarea aplicabilă litigiului principal. Aceste cerințe sunt aplicabile în special în domeniile care se caracterizează prin situații complexe de fapt și de drept, precum domeniul concurenței (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 59 și jurisprudența citată).

64 Pe de altă parte, informațiile furnizate în decizia de trimitere trebuie nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile, ci și să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte părți interesate posibilitatea de a prezenta observații, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 60 și jurisprudența citată).

65 În speță, cererea de decizie preliminară îndeplinește cerințele amintite la cele două puncte precedente din prezenta hotărâre. Într-adevăr, decizia de trimitere prezintă, în mod detaliat, cadrul factual și normativ în care se înscrie întrebarea adresată Curții. În plus, această decizie

expune în mod succint, dar clar motivele de fapt și de drept care au determinat instanța de trimitere să aprecieze că era necesar să adreseze întrebarea respectivă, precum și legătura care există, în opinia sa, între articolele 45 și 101 TFUE și litigiul principal.

66 În orice caz, din conținutul observațiilor scrise prezentate Curții reiese că autorii lor nu au avut nicio dificultate legată de înțelegerea cadrului factual și normativ în care se înscrie întrebarea adresată de instanța de trimitere, de înțelegerea sensului și a conținutului afirmațiilor factuale care stau la baza acesteia, de înțelegerea motivelor pentru care instanța de trimitere a considerat necesar să o adreseze, precum și, în final, de adoptarea unei poziții în mod complet și util în această privință.

B. Cu privire la realitatea litigiului și la pertinența întrebării adresate Curții

67 Revine doar instanței naționale sesizate cu soluționarea litigiului principal, care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată, competența să aprecieze, în raport cu particularitățile acestui litigiu, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. Rezultă că întrebările adresate de instanțele naționale beneficiază de o prezumție de pertinență și că Curtea poate refuza să se pronunțe asupra acestor întrebări numai dacă este evident că interpretarea solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, în cazul în care problema este de natură ipotetică sau în cazul în care Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările menționate (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 64 și jurisprudența citată).

68 În speță, afirmațiile instanței de trimitere rezumate la punctele 22-35, 39 și 41-44 din prezenta hotărâre atestă caracterul real al litigiului principal. De asemenea, din afirmațiile respective rezultă că faptul că instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea articolelor 45 și 101 TFUE nu este în mod vădit lipsit de legătură cu realitatea și cu obiectul acestui litigiu.

69 Într-adevăr, din afirmațiile în cauză reiese, în primul rând, că această instanță este sesizată, atât prin apel, cât și prin apel incident, cu un litigiu care are ca obiect problema reală și concretă dacă, după cum s-a statuat în primă instanță, BZ este îndreptățit să solicite repararea prejudiciului pe care pretinde că l-a suferit prin faptul că a fost împiedicat să își exercite activitatea de jucător de fotbal profesionist în sezonul 2014/2015, ca urmare a comportamentului culpabil al FIFA și al URBSFA care a constat în punerea în aplicare în privința sa a articolului 17 din RSTJ, a articolului 9 alineatul 1 din acest regulament și a articolului 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la acest regulament. Instanța de trimitere arată în această privință că, în opinia sa, există prezumții grave, precise și concordante în sensul că existența și punerea în aplicare a acestor diferite norme au putut împiedica angajarea lui BZ de către un nou club de fotbal profesionist în urma rezilierii contractului de muncă încheiat cu Lokomotiv Moscova. În al doilea rând, atât cererea lui BZ, cât și hotărârea pronunțată în primă instanță prin care aceasta a fost declarată fondată în principiu se întemeiază pe o interpretare, precum și pe o aplicare a articolelor 45 și 101 TFUE. În al treilea rând, instanța de trimitere arată că, având în vedere obiectul litigiului cu care este sesizată, ea este obligată la rândul său, pentru soluționarea acestuia, să se pronunțe în special referitor la aspectul dacă comportamentul FIFA și al URBSFA trebuie calificat drept culpabil pentru motivul că încalcă articolele 45 și 101 TFUE. În al patrulea rând, având în vedere situația de fapt care i-a fost prezentată, aceeași instanță a statuat că, contrar celor susținute de FIFA și de URBSFA, litigiul principal nu poate fi considerat ca fiind artificial.

C. Cu privire la dimensiunea transfrontalieră a litigiului principal

70 Dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libera circulație a lucrătorilor, la libertatea de stabilire, la libera prestare a serviciilor și la libera circulație a capitalurilor nu își găsesc aplicarea în situațiile în care toate elementele se limitează la interiorul unui singur stat membru, sub rezerva anumitor situații specifice în care din decizia de trimitere reiese existența unor elemente concrete care permit să se constate că interpretarea preliminară solicitată este necesară pentru soluționarea litigiului ca urmare a unei legături între obiectul sau împrejurările acestui litigiu și articolele 45, 49, 56 sau 63 TFUE, în conformitate cu ceea ce impune articolul 94 din Regulamentul de procedură (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctele 38 și 39, precum și jurisprudența citată).

71 În speță, cererea de decizie preliminară nu poate fi considerată inadmisibilă în măsura în care privește interpretarea articolului 45 TFUE, referitor la libera circulație a lucrătorilor, pentru motivul că acest articol nu ar avea legătură cu litigiul principal, având în vedere lipsa unei dimensiuni transfrontaliere a acestuia sau, cu atât mai mult, caracterul său „extern” în sensul pe care URBSFA îl conferă acestui termen.

72 Într-adevăr, cour d’appel de Mons arată în decizia de trimitere că BZ își are reședința și centrul intereselor sale la Paris. În plus, ea amintește că cererea formulată de acesta are ca obiect repararea prejudiciului pe care consideră că l-a suferit în cursul sezonului 2014/2015, prin faptul că a fost împiedicat în ceea ce privește posibilitățile de mobilitate profesională în alte state membre, în special în Belgia, unde Sporting du Pays de Charleroi îi făcuse o propunere de angajare condiționată. Astfel, instanța de trimitere subliniază în mod clar în cererea sa de decizie preliminară caracterul transfrontalier al situației de fapt și de drept care caracterizează litigiul principal, în care o persoană care are reședința în Franța se plânge că a fost împiedicată, după rezilierea contractului de muncă încheiat cu un club de fotbal profesionist stabilit într-o țară terță, să își realizeze intenția sa dovedită de a-și exercita libertatea de circulație în alte state membre, în special în Belgia, ca urmare a existenței și a punerii în aplicare actuale sau potențiale în privința sa a anumitor norme adoptate de FIFA pentru a reglementa statutul și transferul internațional al jucătorilor de fotbal profesionist.

73 Din considerațiile care precedă rezultă că niciunul dintre argumentele menționate la punctul 62 din prezenta hotărâre nu poate fi reținut și că, în consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă în ansamblul său.

V. Cu privire la întrebarea preliminară

74 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 45 și 101 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unor norme care au fost adoptate de o asociație de drept privat având ca scop printre altele reglementarea, organizarea, precum și controlul fotbalului la nivel mondial și care prevăd:

– în primul rând, că un jucător profesionist parte la un contract de muncă, căruia îi este imputată rezilierea fără justă cauză a acestui contract, și noul club care îl angajează în urma rezilierii respective sunt răspunzători împreună și în solidar pentru plata unei compensații datorate fostului club pentru care lucra jucătorul menționat și care trebuie să fie stabilită pe baza diferitelor criterii enumerate de normele în cauză;

– în al doilea rând, că, în cazul în care angajarea jucătorului profesionist intervine în cursul unei perioade protejate în temeiul contractului de muncă ce a fost reziliat, noul club riscă o sancțiune sportivă care constă în interdicția de a legitima noi jucători pentru o perioadă determinată, cu excepția cazului în care demonstrează că nu l-a provocat pe acest jucător să rezilieze contractul respectiv și

– în al treilea rând, că existența unui litigiu legat de această reziliere a contractului nu permite ca asociația națională de fotbal al cărei membru este fostul club să elibereze CIT necesar pentru legitimarea jucătorului la noul club, ceea ce are drept consecință faptul că jucătorul menționat nu poate să participe la competiții de fotbal pentru acest nou club.

A. Observații introductive

75 Cu titlu introductiv, trebuie amintit în primul rând că, în măsura în care exercitarea unui sport constituie o activitate economică, acesta intră sub incidența dispozițiilor dreptului Uniunii care sunt aplicabile în prezența unei astfel de activități (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 83 și jurisprudența citată)].

76 Numai anumite norme specifice care, pe de o parte, au fost adoptate exclusiv pentru motive de ordin neeconomic și care, pe de altă parte, se referă la aspecte care privesc numai sportul ca atare trebuie considerate străine de orice activitate economică. Această situație se regăsește în special în cazul celor privind excluderea jucătorilor străini din compunerea echipelor care participă la competiții între echipele reprezentative ale țării lor sau privind stabilirea criteriilor de clasificare utilizate pentru selectarea sportivilor care participă la competiții cu titlu individual (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 84 și jurisprudența citată).

77 Cu excepția acestor norme specifice, normele pe care le adoptă asociațiile sportive în vederea reglementării muncii salariate, a prestării de servicii sau a stabilirii jucătorilor profesioniști sau semiprofesioniști și, în sens mai larg, normele care, deși nu reglementează în mod formal această muncă, această prestare de servicii sau această stabilire au o incidență directă asupra muncii menționate, asupra prestării de servicii menționate sau a stabilirii menționate pot intra sub incidența articolelor 45, 49 și 56 TFUE (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctele 85 și 86, precum și jurisprudența citată).

78 În același mod, normele adoptate de astfel de asociații și, în sens mai larg, comportamentul asociațiilor respective intră sub incidența dispozițiilor Tratatului FUE privind dreptul concurenței atunci când condițiile de aplicare a acestor dispoziții sunt îndeplinite (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 87 și jurisprudența citată).

79 Or, normele în discuție în litigiul principal nu se numără printre cele cărora li s-ar putea aplica excepția menționată la punctul 76 din prezenta hotărâre, cu privire la care Curtea a amintit în mod repetat că trebuie să rămână limitată la propriul obiect și că nu poate fi invocată pentru a exclude orice activitate sportivă din domeniul de aplicare al dispozițiilor Tratatului FUE referitoare la dreptul economic al Uniunii (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 89 și jurisprudența citată).

80 Într-adevăr, normele în discuție în litigiul principal au, pe de o parte, în mod evident, un efect direct asupra muncii jucătorilor. Astfel, cele amintite la punctele 13-17 din prezenta hotărâre urmăresc să reglementeze contractele de muncă ale jucătorilor profesioniști, care definesc condițiile lor de muncă și, în mod indirect, activitatea economică căreia îi poate da naștere această muncă. În ceea ce privește normele menționate la punctele 10, 19 și 20 din această hotărâre, trebuie să se considere că ele au o incidență directă asupra muncii jucătorilor în măsura în care supun anumitor condiții participarea lor la competiții, care constituie obiectul esențial al activității lor economice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctele 59 și 60, precum și jurisprudența citată).

81 Pe de altă parte, dat fiind că compunerea echipelor constituie unul dintre parametrii esențiali ai competițiilor în cursul cărora se confruntă cluburile de fotbal profesionist și că aceste competiții dau naștere unei activități economice, normele precum cele în discuție în litigiul principal, indiferent dacă se referă la contractele de muncă sau la transferurile jucătorilor, trebuie de asemenea considerate ca având o incidență directă asupra condițiilor de exercitare a acestei activități economice și asupra concurenței dintre cluburile de fotbal profesionist care o desfășoară (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 61).

82 Prin urmare, normele în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al articolelor 45 și 101 TFUE.

83 În al doilea rând, dat fiind că aceste două articole din Tratatul FUE urmăresc fiecare un obiectiv propriu, că prevăd condiții de aplicare care le sunt proprii, că aplicarea lor nu se exclude reciproc și că nerespectarea lor, în cazul demonstrării sale, nu determină aceleași consecințe, Curtea trebuie să le interpreteze în mod succesiv, după cum solicită instanța de trimitere.

84 În al treilea și ultimul rând, particularitățile incontestabile pe care le prezintă activitatea sportivă, care, deși privesc în special sportul amator, se pot regăsi și în exercitarea sportului ca activitate economică, pot fi eventual luate în considerare, printre alte elemente și în măsura în care se dovedesc relevante, cu ocazia aplicării articolelor 45 și 101 TFUE, observându-se totuși că această luare în considerare nu poate fi efectuată decât în cadrul și cu respectarea condițiilor de aplicare prevăzute la fiecare dintre aceste articole (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctele 103 și 104, precum și jurisprudența citată).

85 În special, atunci când se susține că o normă adoptată de o asociație sportivă constituie un obstacol în calea libertății de circulație a lucrătorilor sau o înțelegere anticoncurențială, caracterizarea acestei norme ca fiind un obstacol sau o înțelegere anticoncurențială trebuie să se întemeieze, în orice ipoteză, pe o examinare concretă a conținutului normei menționate în contextul real în care aceasta urmează să fie pusă în aplicare (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 105 și jurisprudența citată).

B. Cu privire la întrebarea preliminară în măsura în care se referă la articolul 45 TFUE

1. Cu privire la existența unui obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor

86 Articolul 45 TFUE, care are efect direct, se opune oricărei măsuri, indiferent dacă aceasta este întemeiată pe cetățenie sau aplicabilă indiferent de cetățenie, care poate defavoriza resortisanții Uniunii atunci când aceștia doresc să exercite o activitate economică pe teritoriul unui alt stat membru decât statul lor membru de origine, împiedicându-i sau descurajându-i să îl părăsească pe acesta din urmă (Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 136 și jurisprudența citată).

87 În speță, din formularea întrebării adresate de instanța de trimitere și din afirmațiile care stau la baza acesteia rezultă că comportamentul în legătură cu care instanța respectivă solicită Curții să interpreteze articolul 45 TFUE constă în faptul că FIFA a adoptat și apoi a pus în aplicare față de BZ, care își are reședința la Paris, și față de cluburile de fotbal profesionist stabilite în alte state membre care puteau sau chiar intenționau să îl angajeze în urma rezilierii contractului său de muncă cu Lokomotiv Moscova sau cel puțin a expus acest jucător și aceste cluburi la riscul de a li se aplica diverse norme din RSTJ, prevăzute la articolul 17 punctele 1, 2 și 4 din acest regulament, la articolul 9 alineatul 1 din regulamentul menționat, precum și la articolul 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la același regulament.

88 Articolul 17 punctul 2 din RSTJ prevede că un jucător profesionist al cărui contract de muncă a fost reziliat fără justă cauză și noul club care îl angajează în urma acestei rezilieri sunt răspunzători împreună și în solidar pentru plata unei compensații datorate fostului club pentru care lucra acest jucător. Referitor la această compensație, articolul 17 punctul 1 din RSTJ prevede că, în cazul în care contractul de muncă nu prevede nimic în acest sens, cuantumul compensației trebuie calculat în funcție de prevederile legislației din țara respectivă, de specificitatea sportului și de oricare alte criterii obiective, inclusiv printre altele de un criteriu privind remunerația și alte beneficii datorate jucătorului în temeiul contractului de muncă ce a fost reziliat și/sau al noului contract de muncă, un criteriu privind durata rămasă până la expirarea contractului de muncă ce a fost reziliat (până la maximum cinci ani), precum și un criteriu privind taxele și cheltuielile suportate de fostul club, amortizate pe durata contractului.

89 În continuare, potrivit articolului 17 punctul 4 din RSTJ, în cazul în care angajarea jucătorului în cauză intervine în cursul unei perioade protejate în temeiul contractului de muncă ce a fost reziliat, corespunzătoare primelor două sau trei sezoane ori primilor doi sau trei ani care fac obiectul acestui contract, în funcție de vârsta jucătorului respectiv, noul club riscă o sancțiune sportivă. În această privință, dispoziția menționată precizează, în primul rând, că sancțiunea sportivă în cauză se adaugă obligației de plată a compensației prevăzute la articolul 17 punctele 1 și 2 din RSTJ. În al doilea rând, această sancțiune sportivă este aplicabilă oricărui nou club găsit vinovat de rezilierea unui contract de muncă sau de provocarea rezilierii unui asemenea contract în cursul perioadei protejate. În al treilea rând, se prezumă până la proba contrară că orice nou club care semnează un contract de muncă cu un jucător care a reziliat fostul său contract de muncă fără justă cauză l-a provocat pe acest jucător la rezilierea respectivă. În al patrulea rând, sancțiunea sportivă menționată constă într-o interdicție pentru noul club de a legitima noi jucători, la scară națională sau internațională, timp de două perioade de legitimare complete și consecutive.

90 În sfârșit, în special din articolul 9 alineatul 1 din RSTJ și din articolul 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la acest regulament reiese că existența unui litigiu legat de o reziliere a contractului fără justă cauză nu permite ca asociația națională de fotbal al cărei membru este fostul club să elibereze CIT necesar pentru legitimarea jucătorului respectiv la noul club, ceea ce are drept consecință faptul că jucătorul menționat nu poate să participe la competiții de fotbal pentru noul club în cauză.

91 După cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 43 și 44 din concluzii, acest ansamblu de norme poate să defavorizeze jucătorii de fotbal profesionist care își au reședința sau locul de muncă în statul membru de origine și care doresc să își exercite activitatea economică în cadrul unui nou club stabilit pe teritoriul unui alt stat membru, prin denunțarea unilaterală sau după ce au denunțat unilateral contractul lor de muncă cu fostul club, pentru o cauză pe care acesta pretinde sau ar putea să pretindă, în mod eronat sau corect, că nu este justă.

92 Mai precis, normele – desigur, supletive – de stabilire a cuantumului compensației datorate de orice jucător fostului său club în cazul rezilierii contractului de muncă fără justă cauză, prevăzute la articolul 17 punctul 1 din RSTJ, norma potrivit căreia orice nou club care angajează un asemenea jucător este obligat împreună și în solidar la plata acestei compensații, prevăzută la articolul 17 punctul 2 din acest regulament, și prezumția – desigur, relativă – de provocare a rezilierii, precum și sancțiunea care constă în interzicerea legitimării de noi jucători aplicabile noilor cluburi în temeiul articolului 17 punctul 4 din regulamentul menționat sunt de natură să priveze într-o foarte mare măsură, fie efectiv, precum în cazul lui BZ, fie cel puțin potențial, orice jucător aflat într-o asemenea situație de perspectiva de a primi propuneri de angajare ferme și necondiționate din partea cluburilor stabilite în alte state membre, a căror acceptare l-ar determina să părăsească statul membru de origine, exercitându-și libertatea de circulație. Într-adevăr, existența normelor în cauză și coroborarea lor au drept consecință faptul că cluburile respective sunt expuse unor riscuri juridice importante, unor riscuri financiare imprevizibile și potențial foarte ridicate, precum și unor riscuri sportive majore, care în ansamblul lor sunt în mod clar de natură să descurajeze angajarea de către acestea a unor asemenea jucători.

93 La rândul lor, normele care interzic în mod general și automat, sub rezerva existenței unor împrejurări excepționale, eliberarea CIT necesare pentru legitimarea jucătorilor profesioniști la noile cluburi atât timp cât există, între acești jucători și fostele cluburi, un litigiu legat de lipsa unui acord reciproc privind rezilierea prematură a contractului de muncă, astfel cum sunt prevăzute la articolul 9 alineatul 1 din RSTJ și la articolul 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la acest regulament, sunt de natură să împiedice jucătorii în cauză să își desfășoare activitatea economică în orice alt stat membru decât statul membru de origine și să priveze așadar eventuala lor angajare de către un club stabilit în unul dintre celelalte state membre de partea esențială a interesului sportiv și economic. În plus, aceste din urmă norme se aplică în mod specific în cazul circulației transfrontaliere a jucătorului, cu excluderea oricărei circulații în interiorul unuia și aceluiași stat, după cum reiese și din articolul 1 alineatul 1 din regulamentul menționat. Astfel, în speță, din informațiile furnizate în decizia de trimitere rezultă că Sporting du Pays de Charleroi a condiționat în mod specific oferta de angajare adresată lui BZ la 19 februarie 2015 de garantarea faptului că va putea să îl legitimeze și să îi ceară să joace în Belgia, garantare pe care BZ a încercat să o obțină din partea FIFA și URBSFA, care au declarat însă că nu o pot acorda, având în vedere existența unui litigiu între acesta și Lokomotiv Moscova, litigiu asupra căruia CSL s-a pronunțat abia după câteva luni.

94 Prin urmare, normele în discuție în litigiul principal sunt de natură să împiedice libera circulație a lucrătorilor.

2. Cu privire la existența unei eventuale justificări

95 Pot fi admise măsuri de origine nestatală, chiar dacă acestea sunt de natură să împiedice o libertate de circulație consacrată de Tratatul FUE, dacă se stabilește, în primul rând, că prin adoptarea lor se urmărește un obiectiv legitim de interes general compatibil cu acest tratat și, prin urmare, de altă natură decât pur economică, și, în al doilea rând, că acestea respectă principiul proporționalității, ceea ce presupune ca ele să fie apte să garanteze realizarea acestui obiectiv și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia. În ceea ce privește în special cerința legată de capacitatea unor astfel de măsuri, trebuie amintit că acestea pot fi considerate ca fiind de natură să garanteze realizarea obiectivului invocat numai în cazul în care răspund cu adevărat preocupării de a atinge obiectivul respectiv într-un mod coerent și sistematic (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 251, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 141 și jurisprudența citată).

96 La fel ca în prezența măsurilor de origine statală, revine autorului măsurilor de origine nestatală sarcina de a demonstra că aceste două condiții cumulative sunt respectate (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 252, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 142 și jurisprudența citată).

97 În speță, instanța de trimitere are competența, în ultimă instanță, să stabilească dacă normele din RSTJ în discuție în litigiul principal îndeplinesc condițiile menționate, ținând seama de argumentele și probele prezentate de părți. Cu toate acestea, Curtea este în măsură să furnizeze instanței respective, având în vedere elementele din dosarul de care dispune și sub rezerva verificării de către aceasta din urmă, indicațiile care urmează.

a) Cu privire la urmărirea unui obiectiv legitim de interes general

98 FIFA, căreia i se alătură URBSFA, susține că normele din RSTJ în discuție în litigiul principal urmăresc mai multe obiective care constau, în primul rând, în asigurarea stabilității contractuale, precum și a stabilității echipelor cluburilor de fotbal profesionist, în al doilea rând, în menținerea, în sens mai larg, a integrității, a regularității, precum și a bunei desfășurări a competițiilor sportive de fotbal intercluburi și, în al treilea rând, în protejarea lucrătorilor care sunt fotbaliști profesioniști. Or, aceste obiective diferite ar fi toate legitime din punctul de vedere al interesului general.

99 În această privință, în primul rând, referitor la protecția lucrătorilor trebuie să se observe, pe de o parte, că aceasta nu ține de obiectul FIFA, astfel cum este definit de statutele sale, și, pe de altă parte, că acestei asociații de drept privat nici nu i s-a încredințat o misiune specială în acest domeniu de către autoritățile publice. Cu toate acestea, nu este necesară pronunțarea asupra aspectului dacă, ținând seama de împrejurările menționate, o asemenea asociație are sau nu are dreptul să invoce urmărirea unui astfel de obiectiv, întrucât este suficient, în speță, să se constate, în orice caz, că nu este evident în ce mod adoptarea sau punerea în aplicare a normelor din RSTJ în discuție în litigiul principal, astfel cum sunt caracterizate la punctul 74 din prezenta hotărâre, ar putea contribui la protecția fotbaliștilor profesioniști.

100 În al doilea rând, având în vedere scopurile pe care și le stabilește FIFA, astfel cum sunt precizate la articolul 2 din statutul său și amintite la punctul 3 din prezenta hotărâre, trebuie să se arate, mai întâi, că obiectivul care constă în asigurarea regularității competițiilor sportive constituie un

obiectiv legitim de interes general care poate fi urmărit de o asociație sportivă, de exemplu prin adoptarea de norme care stabilesc termene pentru transferurile de jucători în vederea evitării transferurilor tardive care ar putea să modifice în mod semnificativ valoarea sportivă a unei anumite echipe în cursul unei competiții și, astfel, să repună în discuție posibilitatea comparării rezultatelor diferitelor echipe angajate în această competiție, precum și, în consecință, buna desfășurare a competiției respective în ansamblul său (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 aprilie 2000, Lehtonen și Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, punctele 53 și 54).

101 În continuare, acest obiectiv are o importanță deosebită în cazul fotbalului, ținând seama de rolul esențial atribuit meritului sportiv în desfășurarea competițiilor organizate atât la nivel european, cât și la nivel național. Într-adevăr, acest rol esențial nu poate fi garantat decât dacă toate numeroasele echipe în cauză se înfruntă în condiții normative și tehnice omogene și dacă se menține un echilibru între cluburi, ceea ce asigură o anumită egalitate de șanse (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 143 și jurisprudența citată).

102 În sfârșit, dat fiind că compunerea echipelor constituie unul dintre parametrii esențiali ai competițiilor în cursul cărora se confruntă cluburile (Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 61), obiectivul respectiv poate justifica adoptarea nu doar a unor norme privind printre altele termenele pentru transferurile de jucători în cursul unei competiții, vizate la punctul 100 din prezenta hotărâre, ci și, în principiu și fără a aduce atingere conținutului lor concret, a unor norme destinate să asigure menținerea unui anumit grad de stabilitate în efectivele cluburilor, care servesc drept bază pentru alcătuirea echipelor ce pot fi aliniate de aceste cluburi în cadrul competițiilor de fotbal intercluburi. Astfel, nu trebuie să se considere că menținerea unui anumit grad de stabilitate a acestor efective și, așadar, a unei anumite continuități a contractelor aferente acestora constituie un obiectiv legitim de interes general în sine, ci unul dintre mijloacele care pot contribui la urmărirea obiectivului legitim de interes general care constă în asigurarea regularității competițiilor de fotbal intercluburi.

b) Cu privire la respectarea principiului proporționalității

103 Astfel cum rezultă din cuprinsul punctului precedent din prezenta hotărâre și după cum a arătat domnul avocat general la punctul 65 din concluzii, normele RSTJ în discuție în litigiul principal, astfel cum sunt prezentate la punctul 74 din prezenta hotărâre și amintite la punctele 87-90 din aceasta, pot fi toate considerate, la prima vedere și sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, ca fiind de natură a garanta realizarea obiectivului care constă în asigurarea regularității competițiilor de fotbal intercluburi, contribuind, fiecare în felul său, la menținerea unui anumit grad de stabilitate în efectivele tuturor cluburilor de fotbal profesionist care pot să participe la competițiile respective.

104 În schimb, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, aceste diferite norme par să depășească, sub mai multe aspecte, unele dintre ele chiar cu mult, ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv, cu atât mai mult cu cât ele sunt aplicabile, în mare măsură, în mod conjugat și, o parte dintre ele, pentru o perioadă de timp considerabilă, unor jucători a căror carieră este, în plus, relativ scurtă, această situație riscând să perturbe grav desfășurarea ei, dacă nu chiar să îi determine pe unii dintre acești jucători să își încheie cariera în mod prematur.

105 În primul rând, acest lucru este valabil pentru articolul 17 punctul 1 din RSTJ în măsura în care stabilește diferitele criterii pentru calculul compensației datorate de jucător în caz de denunțare unilaterală a contractului de muncă intervenită „fără justă cauză”, expresie care de altfel nici măcar nu este definită în mod precis în acest regulament.

106 În special, primul criteriu, care constă în esență în posibilitatea de a ține seama de „legislația din țara respectivă”, nu garantează respectarea efectivă a acestei legislații. Dimpotrivă, comentariul oficial privind RSTJ publicat de FIFA precizează că acest prim criteriu nu a fost în realitate aproape niciodată aplicat în practică, CSL aplicând în esență reglementarea instituită chiar de această asociație și, numai cu titlu supletiv, legislația elvețiană. Or, o asemenea omisiune de a lua în considerare în mod real și, așadar, de a respecta efectiv legislația din țara în cauză depășește în mod vădit ceea ce poate fi necesar pentru menținerea unui anumit grad de stabilitate în efectivele cluburilor în vederea asigurării regularității competițiilor de fotbal intercluburi. În ceea ce privește al doilea criteriu prevăzut în mod expres de această normă, referitor la „specificitatea sportului”, acesta face trimitere la o noțiune generală, fără a-i atribui însă o definiție precisă care să permită să se înțeleagă pe ce temei și în ce modalități acest criteriu poate fi chemat să influențeze calculul compensației datorate de jucător, astfel încât, deși criteriul respectiv este prezentat ca fiind un „criteriu obiectiv”, acesta se pretează, în realitate, la o punere în aplicare discreționară, așadar imprevizibilă și dificil de controlat. Or, instituirea unui criteriu care prezintă asemenea caracteristici și determină astfel de consecințe nu poate fi considerată ca fiind necesară pentru asigurarea regularității competițiilor de fotbal intercluburi.

107 La rândul lor, celelalte criterii expres prevăzute de norma menționată, deși la prima vedere sunt mai obiective și controlabile decât cele precedente, par de asemenea să depășească în mod semnificativ ceea ce este necesar în același scop. Într-adevăr, pe de o parte, remunerația și celelalte beneficii datorate jucătorului respectiv în temeiul contractului de muncă încheiat ulterior de acesta cu un nou club țin de un raport de muncă ulterior raportului de muncă care a fost reziliat, astfel încât elementele menționate trebuie considerate ca fiind fără legătură cu acest din urmă raport de muncă și costurile pe care le implică (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 martie 2010, Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, punctul 50). Pe de altă parte, în ceea ce privește toate taxele și cheltuielile suportate de fostul club cu ocazia transferului jucătorului respectiv în cadrul său, amortizate pe perioada contractuală, trebuie arătat că, independent de faptul că acest element ține în esență de un raport contractual de muncă anterior, luarea sa în considerare pare deosebit de excesivă, întrucât este de natură să permită transferul în sarcina jucătorului a unor costuri potențial considerabile care, *a priori*, au fost negociate în mod exclusiv de alte persoane și în propriul lor interes, precum cluburile părți la transfer sau terții care au intervenit în acest context. Mai mult, se impune să se constate că asemenea criterii de indemnizare par să fie destinate mai degrabă să protejeze interesele financiare ale cluburilor în contextul economic propriu transferurilor de jucători între acestea decât să asigure pretinsa bună desfășurare a competițiilor sportive, fapt dovedit de asemenea de modul în care criteriile menționate sunt interpretate și aplicate de CSL și de CAS, după cum reiese din anumite decizii ale acestor organe care se află în dosarul de care dispune Curtea.

108 În al doilea rând, acest lucru este valabil la prima vedere și pentru articolul 17 punctul 2 din RSTJ întrucât prevede, ca principiu și așadar fără a ține seama, în conformitate cu principiul proporționalității, de împrejurările individuale ale fiecărei spețe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2018, Link Logistik N&N, C-384/17, EU:C:2018:810, punctul 45), în special de comportamentul efectiv al noului club care angajează acest jucător, că clubul respectiv este răspunzător împreună și în solidar pentru plata compensației datorate de jucătorul în cauză fostului club în cazul denunțării unilaterale a contractului fără justă cauză, o asemenea

compensație fiind în plus stabilită în funcție de criterii care prezintă deficiențele evidențiate la punctele 106 și 107 din prezenta hotărâre. De asemenea, deși trebuie recunoscut faptul că FIFA a susținut că această dispoziție nu este aplicată în mod sistematic și nu se aplică în special atunci când noul contract al unui jucător care a reziliat contractul anterior fără justă cauză este semnat după data expirării acestui contract anterior, nu este mai puțin adevărat că, chiar presupunând că această situație ar fi dovedită, articolul 17 punctul 2 din RSTJ nu prevede o astfel de neaplicare și, prin urmare, nu asigură securitatea juridică necesară în această privință.

109 În al treilea rând, această situație se regăsește și în cazul articolului 17 punctul 4 din RSTJ, în măsura în care acesta prevede că, pe lângă faptul că este răspunzător împreună și în solidar pentru plata unei astfel de compensații, se prezumă până la proba contrară că noul club l-a provocat pe jucătorul respectiv la rezilierea fără justă cauză a contractului și, în cazul în care angajarea jucătorului menționat intervine în cursul perioadei protejate a contractului încheiat cu fostul club, că noului club în cauză i se aplică pentru acest motiv o sancțiune sportivă care constă într-o interdicție generală de a legitima noi jucători timp de două perioade de legitimare complete și consecutive.

110 Într-adevăr, o asemenea sancțiune sportivă, pe care organele competente să o aplice nu au posibilitatea de a o adapta de la caz la caz în funcție de anumite criterii sau împrejurări, pare să fie, având în vedere natura și consecințele sale, în mod vădit lipsită de orice raport de proporționalitate cu încălcarea imputată noului club în cauză. În plus, această încălcare este imputată acestui nou club pe baza unei prezumții al cărei caracter justificat nu pare dovedit. Desigur, FIFA a susținut că existența acestei prezumții se explica prin dificultățile cu care s-ar putea confrunta fostul club al unui jucător dacă ar fi obligat să dovedească faptul că noul club l-a provocat pe acest jucător să rezilieze prematur și fără justă cauză contractul încheiat cu fostul club. Totuși, trebuie să se constate că, deși un asemenea argument poate, la prima vedere, să justifice, chiar în principiu, recurgerea la o prezumție, el nu justifică în schimb prezumția în discuție în speță, care se aplică în mod automat, altfel spus fără a depinde de nicio condiție care ar permite să se țină seama, chiar și în mod limitat, de împrejurările relevante ale speței, precum cea care constă, de exemplu, în a impune cel puțin fostului club să furnizeze indicii suficiente pentru a permite să se considere că noul club l-a provocat pe jucător să rezilieze.

111 În plus, deși o asociație precum FIFA poate să prevadă aplicarea de sancțiuni în cazul încălcării normelor pe care le adoptă, în măsura în care aceste norme și sancțiunile destinate să asigure respectarea lor se justifică prin urmărirea unui obiectiv legitim de interes general, astfel de sancțiuni pot fi admise doar cu condiția ca stabilirea lor să fie încadrată de criterii transparente, obiective, nediscriminatorii și proporționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 257), această din urmă cerință implicând în special să se țină seama de împrejurările specifice speței atunci când se determină cuantumul și durata lor, după cum decurge din jurisprudența citată la punctul 108 din prezenta hotărâre. Pe de altă parte, asemenea criterii trebuie să poată face obiectul unui control efectiv.

112 În al patrulea și ultimul rând, aceeași situație se regăsește și în cazul articolului 8.2 alineatul 7 din anexa 3 la RSTJ, în măsura în care interzice fostei asociații, în mod general și automat, sub rezerva unor împrejurări excepționale, eliberarea unui CIT dacă fostul club și jucătorul sunt implicați într-un litigiu contractual legat de lipsa acordului reciproc privind rezilierea prematură a contractului de muncă. Într-adevăr, o asemenea dispoziție, a cărei punere în aplicare poate conduce la împiedicarea jucătorului vizat să își exercite activitatea profesională, precum și la împiedicarea noului club să alinieze acest jucător pentru simplul motiv că există între jucătorul

menționat și fostul său club un diferend referitor la o reziliere a contractului eventual lipsită de justă cauză, încalcă în mod vădit principiul proporționalității, în special în măsura în care aplicarea sa face abstracție de împrejurările proprii fiecărei spețe, în special de contextul factual în care a survenit rezilierea contractului, de comportamentul respectiv al jucătorului în cauză și al fostului său club, precum și de rolul sau de lipsa oricărui rol jucat de noul club, căruia îi revine totuși în final interdicția de a legitima acest jucător și de a-l alinia în competiții.

113 Astfel, interdicția în discuție nu poate fi justificată printr-o pretinsă intenție de a asigura buna desfășurare a competițiilor sportive. Această concluzie nu este de altfel repusă în discuție de argumentul FIFA potrivit căruia, în cazul unei cereri de legitimare depuse de noua asociație națională de fotbal căreia îi aparține un jucător sau în cazul unei cereri depuse de un jucător, serviciile sale efectuează imediat și automat o legitimare provizorie a jucătorului respectiv. Într-adevăr, dispoziția în cauză nu conține nicio referire la o asemenea legitimare provizorie și, cu atât mai mult, nu impune efectuarea sa.

3. Concluzie

114 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară, în măsura în care privește interpretarea articolului 45 TFUE, că acest articol trebuie interpretat în sensul că se opune unor norme care au fost adoptate de o asociație de drept privat având ca scop în special reglementarea, organizarea și controlul fotbalului la nivel mondial și care prevăd:

– în primul rând, că un jucător profesionist parte la un contract de muncă, căruia îi este imputată rezilierea fără justă cauză a acestui contract, și noul club care îl angajează în urma acestei rezilieri sunt răspunzători împreună și în solidar pentru plata unei compensații datorate fostului club pentru care lucra jucătorul menționat și care trebuie să fie stabilită pe baza unor criterii care sunt fie imprecise sau discreționare, fie lipsite de o legătură obiectivă cu raportul de muncă în cauză, fie disproporționate;

– în al doilea rând, că, în cazul în care angajarea jucătorului profesionist intervine în cursul unei perioade protejate în temeiul contractului de muncă ce a fost reziliat, noul club riscă o sancțiune sportivă care constă în interdicția de a legitima noi jucători pentru o perioadă determinată, cu excepția cazului în care demonstrează că nu l-a provocat pe acest jucător să rezilieze contractul respectiv, și

– în al treilea rând, că existența unui litigiu legat de această reziliere de contract nu permite ca asociația națională de fotbal al cărei membru este fostul club să elibereze CIT necesar pentru legitimarea jucătorului la noul club, ceea ce are drept consecință faptul că jucătorul menționat nu poate să participe la competiții de fotbal pentru acest nou club,

cu excepția cazului în care se stabilește că normele respective, astfel cum sunt interpretate și aplicate pe teritoriul Uniunii, nu depășesc ceea ce este necesar pentru urmărirea obiectivului care constă în asigurarea regularității competițiilor de fotbal intercluburi, prin menținerea unui anumit grad de stabilitate în efectivele cluburilor de fotbal profesionist.

C. Cu privire la întrebarea preliminară în măsura în care privește interpretarea articolului 101 TFUE

1. Cu privire la articolul 101 alineatul (1) TFUE

115 Articolul 101 alineatul (1) TFUE interzice orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței interne.

116 După cum rezultă din jurisprudența constantă a Curții, pentru aplicarea acestei dispoziții într-o anumită situație este necesară îndeplinirea unui ansamblu de condiții.

a) Cu privire la noțiunile de „întreprindere” și de „asociere de întreprinderi”

117 Articolul 101 alineatul (1) TFUE este aplicabil nu doar oricărei entități care exercită o activitate economică și care trebuie, ca atare, să fie calificată drept „întreprindere”, independent de forma sa juridică, precum și de modul său de finanțare, inclusiv entităților ce sunt constituite sub forma unor asociații care au ca scop, potrivit statutului lor, organizarea și controlul unui anumit sport, în măsura în care aceste entități desfășoară o activitate economică în legătură cu acest sport, dar și unor entități care, deși nu constituie în mod necesar ele însele întreprinderi, pot fi calificate drept „asocieri de întreprinderi” (Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctele 76-78, precum și jurisprudența citată).

118 În speță, ținând seama de obiectul cauzei principale și de afirmațiile instanței de trimitere, trebuie să se considere că articolul 101 alineatul (1) TFUE este aplicabil FIFA în calitate de asociație care are ca membri asociații naționale de fotbal care pot fi calificate ele însele drept „întreprinderi”, în măsura în care exercită o activitate economică legată de organizarea și de comercializarea de competiții de fotbal intercluburi la nivel național, precum și de exploatarea unor drepturi legate de acestea sau care au ele însele ca membri sau ca afiliați entități ce pot fi calificate ca atare, asemenea cluburilor de fotbal (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 115, și Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 79.

b) Cu privire la noțiunea de „decizie a unei asocieri de întreprinderi”

119 Aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE în prezența unei entități precum FIFA implică stabilirea existenței unui „acord”, a unei „practici concertate” sau a unei „decizii a unei asocieri de întreprinderi”, care pot ele însele să fie de diferite naturi și să se prezinte sub diferite forme. În special, decizia unei asociații care constă în adoptarea sau punerea în aplicare a unei reglementări ce are o incidență directă asupra condițiilor de exercitare a activității economice a întreprinderilor care sunt în mod direct sau indirect membre ale acesteia poate constitui o astfel de „decizie a unei asocieri de întreprinderi”, în sensul acestei dispoziții (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 118 și jurisprudența citată).

120 În speță, după cum reiese din afirmațiile făcute în decizia de trimitere și din cuprinsul punctului 81 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea articolului 101 alineatul (1) TFUE din perspectiva unor decizii de acest tip, și

anume a celor care, în cazul FIFA, constau în adoptarea și în punerea în aplicare sau în posibilitatea punerii în aplicare a unui ansamblu de norme referitoare la contractele de muncă și la transferurile jucătorilor.

121 Prin urmare, asemenea decizii ale asocierilor de întreprinderi intră sub incidența articolului 101 alineatul (1) TFUE.

c) Cu privire la noțiunea de „afectare a comerțului dintre statele membre”

122 Aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE în cazul unor astfel de decizii ale asocierilor de întreprinderi implică stabilirea cu un grad de probabilitate suficient a faptului că acestea „pot afecta comerțul dintre statele membre” în mod semnificativ prin exercitarea unei influențe directe sau indirecte și actuale sau potențiale asupra schimburilor comerciale, cu riscul de a împiedica realizarea sau funcționarea pieței interne, cu precizarea că o asemenea condiție poate fi considerată îndeplinită în prezența unor comportamente care acoperă întregul teritoriu al unui stat membru (Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 43 și jurisprudența citată).

123 În speță, această condiție este, în mod evident, îndeplinită având în vedere că, după cum precizează articolul 1 alineatul 1 din RSTJ, normele stabilite prin acest regulament au o întindere geografică „universală”.

d) Cu privire la noțiunea de comportament care are ca „obiect” sau „efect” o atingere adusă concurenței

124 Pentru a putea considera, într-un anumit caz, că un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE, este necesar, în conformitate cu termenii înșiși ai acestei dispoziții, să se demonstreze fie că acest comportament are ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței, fie că acest comportament are un asemenea efect (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 158 și jurisprudența citată).

125 În acest scop, trebuie să se procedeze, într-o primă etapă, la examinarea obiectului comportamentului în cauză. În ipoteza în care, la finalul unei asemenea examinări, acest comportament se dovedește a avea un obiect anticoncurențial, nu este necesar să se procedeze la examinarea efectului său asupra concurenței. Prin urmare, numai în ipoteza în care comportamentul menționat nu poate fi considerat ca având un astfel de obiect anticoncurențial este necesar să se procedeze, într-o a doua etapă, la examinarea acestui efect (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 159 și jurisprudența citată).

126 După cum rezultă din jurisprudența constantă a Curții, noțiunea de „obiect” anticoncurențial, deși nu constituie o excepție în raport cu noțiunea de „efect” anticoncurențial, trebuie totuși să fie interpretată în mod strict (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 161 și jurisprudența citată).

127 Prin urmare, această noțiune trebuie înțeleasă ca făcând trimitere exclusiv la anumite tipuri de coordonare între întreprinderi care indică un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se putea considera că o examinare a efectelor acestora nu este necesară. Astfel, anumite

forme de coordonare între întreprinderi pot fi considerate, prin însăși natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 162 și jurisprudența citată).

128 Aceasta este situația în special în cazul anumitor tipuri de acorduri orizontale, altele decât cartelurile, de exemplu cele care conduc la excluderea de pe piață a unor întreprinderi concurente sau chiar a anumitor tipuri de decizii ale unor asocieri de întreprinderi (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 164 și jurisprudența citată).

129 După cum reiese din articolul 101 alineatul (1) literele (a) și (c) TFUE, care se referă în special la stabilirea „prețurilor de cumpărare sau de vânzare” și la împărțirea „piețelor sau [a] surselor de aprovizionare”, asemenea carteluri, asemenea acorduri orizontale și asemenea decizii ale asocierilor de întreprinderi pot avea ca obiect nu doar produsele sau serviciile comercializate de întreprinderile în cauză, așadar oferta, ci și resursele de orice natură de care aceste întreprinderi au nevoie pentru a realiza produsele sau serviciile respective, așadar cererea. Comportamentul coluziv al întreprinderilor menționate poate consta astfel, de exemplu, în repartizarea furnizorilor, în utilizarea puterii lor de piață colective pentru a stabili prețul la care vor cumpăra inputurile lor sau, mai mult, după cum a arătat deja Curtea, în limitarea sau în controlul parametrului esențial al concurenței pe care îl poate constitui, în anumite sectoare sau pe anumite piețe, recrutarea de lucrători de nivel înalt, precum jucătorii deja formați în ceea ce privește sectorul fotbalului profesionist (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctele 107, 109 și 110).

130 Pentru a determina, într-un anumit caz, dacă un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată prezintă, prin însăși natura sa, un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a putea fi considerat ca având ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea acesteia, este necesar să se examineze, în primul rând, cuprinsul acordului, al deciziei sau al practicii în cauză, în al doilea rând, contextul economic și juridic în care se înscriu și, în al treilea rând, scopurile pe care urmăresc să le atingă (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 165 și jurisprudența citată).

131 În această privință, mai întâi, în ceea ce privește contextul economic și juridic în care se înscrie comportamentul în cauză, trebuie să se ia în considerare natura produselor sau a serviciilor în cauză, precum și condițiile reale care caracterizează structura și funcționarea sectorului/sectoarelor sau a pieței/piețelor relevante. În schimb, nu este nicidecum necesar să se examineze și cu atât mai mult să se demonstreze efectele acestui comportament asupra concurenței, indiferent dacă sunt reale sau potențiale și negative sau pozitive (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 166 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 27 iunie 2024, Comisia/Servier și alții, C-176/19 P, EU:C:2024:549, punctele 288 și 453).

132 În continuare, în ceea ce privește scopurile urmărite de comportamentul în cauză, este necesar să se determine scopurile obiective pe care acest comportament urmărește să le atingă în privința concurenței. În schimb, împrejurarea că întreprinderile implicate au acționat fără a avea intenția subiectivă de a împiedica, de a restrânge sau de a denatura concurența și faptul că au urmărit anumite obiective legitime nu sunt determinante în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 167 și jurisprudența citată).

133 În sfârșit, luarea în considerare a ansamblului elementelor menționate la cele trei puncte precedente din prezenta hotărâre trebuie, în orice caz, să evidențieze motivele exacte pentru care comportamentul în cauză prezintă un grad suficient de nocivitate pentru concurență, care justifică să se considere că are ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea acesteia (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 168 și jurisprudența citată).

134 În speță, în ceea ce privește, în primul rând, conținutul normelor din RSTJ în discuție în litigiul principal, din cuprinsul punctelor 87-90 din prezenta hotărâre rezultă că aceste diferite norme, care se prezintă ca un ansamblu indisociabil și care trebuie așadar să fie înțelese ca atare, prevăd mai întâi că orice jucător de fotbal, așadar în special orice jucător de fotbal angajat în Uniune, care reziliază contractul de muncă încheiat cu fostul său club, în orice moment pe durata acestuia, este obligat, dacă FIFA decide ulterior că rezilierea respectivă a intervenit fără justă cauză, să plătească fostului club o compensație al cărei cuantum este calculat, în lipsa unor prevederi contractuale în acest sens, ținând seama de un ansamblu de criterii.

135 Trebuie amintit, în această privință, că primul dintre aceste criterii, referitor la „legislația din țara respectivă”, aproape că a rămas în practică literă moartă până în prezent, după cum s-a arătat la punctul 106 din prezenta hotărâre și că al doilea dintre criteriile menționate, referitor la „specificitatea sportului”, este formulat, după cum s-a subliniat și la același punct 106, în termeni extrem de generali și de imprecișii care se pretează la o punere în aplicare discreționară, așadar imprevizibilă și dificil de controlat. În ceea ce privește celelalte criterii, la prima vedere ele par să permită stabilirea unor compensații extrem de ridicate și de disuasive, după cum s-a arătat la punctul 107 din prezenta hotărâre. În schimb, articolul 4 din Legea din 24 februarie 1978 privind contractul de muncă al sportivilor remunerați (*Moniteur belge* din 9 martie 1978, p. 2606), menționat de BZ în observațiile sale scrise, pare să prevadă, sub rezerva verificării de către instanța națională, că într-o situație comparabilă, dar reglementată de dreptul intern belgian, cuantumul compensației corespunde exclusiv remunerației rămase datorată până la termenul stabilit pentru încetarea contractului de muncă care a fost denunțat și, prin urmare, nu implică elemente care nu au legătură cu raportul de muncă rezultat din acest contract, similare celor vizate la același punct.

136 În continuare, orice jucător în cazul căruia fostul său club solicită în fața CSL obligarea sa la plata compensației în cauză, pentru motivul invocat că rezilierea contractului de muncă dintre aceștia a intervenit fără justă cauză, este privat în mod automat, numai pentru acest fapt și sub rezerva unor împrejurări excepționale supuse aprecierii exclusive a FIFA, de posibilitatea de a obține eliberarea CIT care, în cazul transferului către un nou club stabilit într-un alt stat membru decât cel în care este stabilit fostul său club, condiționează legitimarea sa la acest nou club și la asociația națională de fotbal la care acesta din urmă este afiliat. În consecință, într-o asemenea situație, jucătorul respectiv este privat de orice posibilitate de a participa la fotbalul competițional, după cum reiese din articolul 5 alineatul 1 și din articolul 9 alineatul 1 din RSTJ.

137 În sfârșit, orice nou club care ar angaja un astfel de jucător ar fi, numai pentru acest fapt, în primul rând, considerat ca fiind răspunzător împreună și în solidar pentru plata compensației la care acest jucător a fost sau ar putea fi obligat, în al doilea rând, prezumat până la proba contrară că a provocat jucătorul în cauză să rezilieze contractul de muncă încheiat cu fostul său club și, în al treilea rând, în cazul în care rezilierea contractului a intervenit în perioada protejată a acestuia, condamnat, ca urmare a aplicării prezumției menționate și fără să se poată ține seama de împrejurările specifice fiecărei spețe, la interdicția generală de a legitima orice nou jucător la scară națională sau internațională timp de două perioade de legitimare complete și consecutive.

138 După cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 52-55 din concluzii, din interpretarea coroborată a normelor RSTJ în discuție în litigiul principal rezultă, pe de o parte, că acestea sunt de natură să restrângă în mod generalizat și drastic, din punct de vedere material, concurența care, în lipsa lor, ar putea opune orice club de fotbal profesionist stabilit într-un stat membru oricărui alt club de fotbal profesionist stabilit în alt stat membru în ceea ce privește recrutarea de jucători deja angajați de un anumit club, dat fiind că acești jucători constituie, din punct de vedere numeric, cea mai mare parte a jucătorilor deja formați sau în curs de formare care ar putea face obiectul unei astfel de recrutări transfrontaliere la un moment dat, chiar dacă există de asemenea, în orice moment, un anumit număr de jucători care nu mai sunt angajați pe bază de contract pentru un motiv sau altul. Or, după cum s-a subliniat la punctele 81 și 129 din prezenta hotărâre, posibilitatea de a recruta astfel de jucători constituie un parametru al concurenței care este esențial în sectorul fotbalului profesionist intercluburi.

139 Într-adevăr, cu excepția cazului în care primește acordul fostului club în cadrul unui transfer negociat, simplul fapt de a angaja un asemenea jucător expune noul club riscului de a fi considerat răspunzător împreună și în solidar pentru plata unei compensații într-un cuantum potențial foarte important. În plus, cuantumul acestei compensații prezintă un caracter extrem de imprevizibil pentru noul club, ținând seama de natura criteriilor în funcție de care este calculat. Mai mult, atât timp cât există un litigiu între jucătorul respectiv și fostul său club cu privire la rezilierea anticipată a contractului de muncă încheiat între ei și, așadar, atât timp cât CIT corespunzător angajării menționate nu este eliberat, acest jucător nu poate nici să fie legitimat la noul club, nici să participe, în numele său, la o competiție care ține de competența FIFA, a asociațiilor naționale de fotbal care sunt membre ale acesteia sau a confederațiilor continentale, precum UEFA, pe care ea le recunoaște. În sfârșit, la aceste diferite elemente se adaugă riscul la care este expus noul club de a fi condamnat, în cazul în care recrutarea jucătorului intervine în perioada protejată a contractului încheiat de acesta cu fostul său club, iar noul club nu reușește să răstoarne prezumția de provocare a rezilierii contractului la a cărei aplicare conduce recrutarea menționată, la aplicarea în privința sa a unei sancțiuni sportive. După cum s-a arătat mai sus, această sancțiune sportivă constă în interzicerea în mod automat a legitimării de către noul club menționat a oricărui alt nou jucător timp de două perioade de legitimare complete și consecutive. Sancțiunea sportivă menționată îl împiedică în practică să alinieze în timpul unui meci orice alt jucător nou pe care ar putea dori să îl recruteze, situație care privează o asemenea recrutare de orice interes practic efectiv.

140 Pe de altă parte, această restricție generalizată și drastică a concurenței transfrontaliere dintre cluburi prin recrutarea unilaterală de jucători deja angajați și, prin urmare, a accesului cluburilor la partea esențială a „resurselor” care sunt jucătorii se extinde, din punct de vedere geografic, la întregul teritoriu al Uniunii și prezintă, pe plan temporal, un caracter permanent în măsura în care acoperă întreaga durată a fiecăruia dintre contractele de muncă pe care un jucător le poate încheia succesiv cu un club, iar apoi, în cazul unui transfer negociat către un alt club, cu acesta din urmă, după cum reiese și din cuprinsul articolului 13 din RSTJ.

141 Ținând seama de ansamblul caracteristicilor sale, restricția menționată asigură astfel, în practică, fiecărui club certitudinea sau cvasicertitudinea că își va păstra propriii jucători atât timp cât contractul sau succesiunea de contracte încheiate cu aceștia nu a ajuns la termen sau, anterior ajungerii lor la termen, atât timp cât nu decide să se despartă de ei în printr-o reziliere acceptată de jucător sau printr-un transfer negociat de acesta către un alt club, în schimbul plății unei compensații de transfer către acesta din urmă.

142 În ceea ce privește, în al doilea rând, contextul economic și juridic în care se înscriu normele din RSTJ în discuție în litigiul principal, trebuie amintit mai întâi că, ținând seama de natura specifică a „produselor” pe care le constituie, din punct de vedere economic, competițiile sportive, este permis, în general, unor asociații care sunt responsabile de o disciplină sportivă să adopte, să pună în aplicare și să asigure respectarea normelor referitoare în special la organizarea competițiilor în această disciplină, la buna lor desfășurare și la participarea sportivilor la acestea (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 142), precum și Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 103 și jurisprudența citată).

143 În ceea ce privește mai precis fotbalul și activitățile economice care rezultă din exercitarea acestui sport, este legitim ca o asociație precum FIFA să supună organizarea și desfășurarea competițiilor internaționale unor norme comune destinate să garanteze omogenitatea și coordonarea acestor competiții în cadrul unui calendar anual sau sezonier de ansamblu, precum și, în sens mai larg, să promoveze, în mod adecvat și efectiv, organizarea de competiții sportive întemeiate pe egalitatea de șanse și pe merit. În special, este legitim ca o astfel de asociație să reglementeze, prin intermediul unor astfel de norme comune, condițiile în care cluburile de fotbal profesionist pot constitui echipele care participă la asemenea competiții, precum și condițiile în care jucătorii înșiși pot lua parte la acestea. În sfârșit, este legitim să se asigure respectarea efectivă a normelor comune respective prin intermediul unor norme care permit aplicarea de sancțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctele 144-146, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 104).

144 În acest context, din moment ce desfășurarea anuală sau sezonieră a competițiilor de fotbal profesionist intercluburi se întemeiază, în cadrul Uniunii, pe înfruntarea și eliminarea progresivă a echipelor participante și, în consecință, se bazează în esență pe meritul sportiv, care nu poate fi garantat decât dacă toate aceste echipe se înfruntă în condiții normative și tehnice omogene, ce asigură o anumită egalitate de șanse (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 143, și Hotărârea din 21 decembrie 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punctul 105), poate fi legitim ca o asociație precum FIFA să încerce să asigure, într-o anumită măsură, stabilitatea componenței efectivelor de jucători care servesc drept bază pentru echipele care sunt alcătuite de aceste cluburi în cursul unui anumit sezon, de exemplu interzicând, astfel cum prevede articolul 16 din RSTJ, denunțarea unilaterală a contractelor de muncă în cursul unui sezon sau chiar al unui anumit an.

145 În schimb, caracteristicile specifice ale fotbalului și condițiile reale de funcționare a pieței pe care o constituie, din punct de vedere economic, organizarea și comercializarea competițiilor de fotbal profesionist intercluburi nu pot conduce la admiterea restrângerii generalizate, drastice și permanente sau chiar a împiedicării pe întreg teritoriul Uniunii a oricărei posibilități a cluburilor de a se angaja într-o concurență transfrontalieră prin recrutarea unilaterală a jucătorilor deja angajați de un club stabilit într-un alt stat membru sau a jucătorilor cu privire la care se susține că contractul lor de muncă cu un asemenea club a fost reziliat fără justă cauză. Sub pretextul prevenirii practicilor de recrutare agresive, aceste norme corespund de fapt unor acorduri de neangajare a personalului altei firme între cluburi care în esență conduc la împărțirea artificială a piețelor naționale și locale, în beneficiul tuturor cluburilor. În această privință, este important să se sublinieze că mecanismele clasice ale dreptului contractual, precum dreptul la perceperea de către club a unei compensații în caz de reziliere a contractului de către unul dintre jucătorii săi, eventual la provocarea unui alt club, cu încălcarea prevederilor contractului respectiv, sunt

suficiente pentru a asigura, pe de o parte, prezența durabilă a acestui jucător la primul club menționat, în funcție de clauzele în discuție, și, pe de altă parte, funcționarea normală a regulilor pieței între cluburi, care le permit acestora, la expirarea duratei normale a contractului sau mai devreme dacă se încheie un acord financiar între cluburi, să procedeze la recrutarea jucătorului respectiv.

146 În definitiv, astfel de norme, chiar dacă se susține că ele urmăresc prevenirea practicilor de angajare a jucătorilor altor cluburi de către cluburile care dispun de mijloace financiare mai importante, pot fi asimilate unei interdicții generale, absolute și permanente de recrutare unilaterală a jucătorilor deja angajați, impusă prin decizie a unei asocieri de întreprinderi tuturor întreprinderilor care sunt cluburi de fotbal profesionist și care se aplică tuturor acestor lucrători jucători de fotbal. Ele fixează astfel repartizarea resurselor respective între aceste cluburi, sub rezerva unor transferuri negociate între acestea. Din acest motiv, ele constituie o restricție evidentă a concurenței care ar putea să existe între aceste cluburi în lipsa lor, conducând la o împărțire a pieței în beneficiul tuturor acestor cluburi.

147 În ceea ce privește, în al treilea și ultimul rând, scopul obiectiv pe care normele în discuție în litigiul principal urmăresc să îl atingă în privința concurenței, din considerațiile care precedă rezultă că, independent de intenția subiectivă sau de obiectivele legitime care este posibil să fi animat sau să fi fost urmărite de entitatea care le-a adoptat, trebuie să se considere că aceste norme urmăresc să garanteze că, cu excepția situației jucătorilor al căror contract de muncă a fost reziliat pentru justă cauză sau de comun acord cu fostul lor club, devine extrem de dificil pentru cluburile de fotbal profesionist, ținând seama de riscurile de ordin juridic, financiar și sportiv pe care acest lucru le-ar implica, să concureze pentru accesul la resursele esențiale pe care le reprezintă jucătorii care au încheiat deja un contract, recrutând în mod unilateral un jucător angajat de un alt club sau un jucător cu privire la care se susține că contractul său a fost reziliat în mod unilateral fără justă cauză, o astfel de recrutare putând interveni doar prin intermediul unui transfer negociat între fostul club și noul club.

148 Astfel, examinarea conținutului normelor în discuție în litigiul principal, a contextului economic și juridic în care se înscriu și a scopurilor obiective pe care urmăresc să le atingă evidențiază faptul că aceste norme prezintă, prin însăși natura lor, un grad ridicat de nocivitate în privința concurenței care ar putea să existe între cluburile de fotbal profesionist prin recrutarea unilaterală a jucătorilor deja angajați de un club sau a jucătorilor cu privire la care se susține că contractul lor de muncă a fost reziliat fără justă cauză, încercând așadar să aibă acces la resursele esențiale pentru succesul lor, care sunt acești jucători de nivel înalt. În aceste condiții, trebuie să se considere că normele respective au ca obiect restrângerea sau chiar împiedicarea concurenței menționate pe întreg teritoriul Uniunii. Prin urmare, nu este necesar să se examineze efectele lor.

e) Cu privire la posibilitatea de a considera că anumite comportamente specifice nu intră sub incidența articolului 101 alineatul (1) TFUE

149 Reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că orice acord între întreprinderi sau orice decizie a unei asocieri de întreprinderi care limitează libertatea de acțiune a întreprinderilor părți la acest acord sau care sunt supuse respectării acestei decizii nu intră în mod necesar sub incidența interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE. Într-adevăr, examinarea contextului economic și juridic în care se înscriu unele dintre aceste acorduri și unele dintre aceste decizii poate conduce la constatarea, în primul rând, că acestea se justifică prin urmărirea unuia sau mai multor obiective legitime de interes general lipsite, în sine, de caracter anticoncurențial, în al doilea rând, că mijloacele concrete la care se recurge pentru a urmări respectivele obiective sunt

cu adevărat necesare în acest scop și, în al treilea rând, că, chiar dacă se dovedește că mijloacele menționate au ca efect inerent restrângerea sau denaturarea, cel puțin potențial, a concurenței, acest efect inerent nu depășește ceea ce este necesar, în special prin eliminarea oricărei concurențe (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 183 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 25 ianuarie 2024, Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, punctul 30).

150 Totuși, această jurisprudență nu își poate găsi aplicarea în cazul unor comportamente care, departe de a se limita să aibă ca „efect” inerent restrângerea, cel puțin potențial, a concurenței prin limitarea libertății de acțiune a anumitor întreprinderi, prezintă, în privința acestei concurențe, un grad de nocivitate care justifică să se considere că acestea au ca însuși „obiect” împiedicarea, restrângerea sau denaturarea acesteia (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 186, și Hotărârea din 25 ianuarie 2024, Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, punctul 32). Într-adevăr, gradul de nocivitate a acestor comportamente pentru concurență, așadar prejudiciul direct sau indirect pe care îl pot cauza utilizatorilor și consumatorilor intermediari sau finali din cadrul diferitelor sectoare sau piețe relevante, este prea important pentru a permite ca ele să fie considerate justificate și proporționale.

151 În ceea ce privește comportamentele având ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței, acestora li se poate acorda beneficiul unei exceptări de la interdicția prevăzută la articolul 101 alineatul (1) TFUE numai în temeiul articolului 101 alineatul (3) TFUE și în măsura în care toate condițiile prevăzute de această dispoziție sunt respectate (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 187, și Hotărârea din 25 ianuarie 2024, Em akaunt BG, C-438/22, EU:C:2024:71, punctul 33).

152 În speță, ținând seama de considerațiile expuse la punctele 134-148 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că jurisprudența amintită la punctul 149 din această hotărâre nu își găsește aplicarea în cazul unor norme precum cele în discuție în litigiul principal.

2. Cu privire la articolul 101 alineatul (3) TFUE

153 Din însuși modul de redactare a articolului 101 alineatul (3) TFUE rezultă că orice acord, orice decizie a unei asocieri de întreprinderi sau orice practică concertată care se dovedește contrară articolului 101 alineatul (1) TFUE, având în vedere obiectul sau efectul său anticoncurențial, poate beneficia de o exceptare dacă îndeplinește toate condițiile prevăzute în acest scop, observându-se că aceste condiții sunt mai stricte decât cele menționate la punctul 149 din prezenta hotărâre (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 189 și jurisprudența citată).

154 În conformitate cu articolul 101 alineatul (3) TFUE, beneficiul acestei exceptări, într-un anumit caz, este supus îndeplinirii a patru condiții cumulative. În primul rând, trebuie să se stabilească, cu un grad suficient de probabilitate, că acordul, decizia unei asocieri de întreprinderi sau practica concertată în cauză trebuie să permită realizarea unor creșteri în eficiență, contribuind fie la îmbunătățirea producției sau a distribuției produselor sau serviciilor în cauză, fie la promovarea progresului tehnic sau economic. În al doilea rând, trebuie să se stabilească, în aceeași măsură, că o parte echitabilă din profitul rezultat din aceste creșteri în eficiență este rezervată utilizatorilor. În al treilea rând, acordul, decizia sau practica în cauză nu trebuie să impună întreprinderilor participante restricții care nu sunt indispensabile pentru realizarea unor asemenea creșteri în eficiență. În al patrulea rând, acest acord, această decizie sau această

practică nu trebuie să ofere întreprinderilor participante posibilitatea de a elimina orice concurență efectivă pentru o parte semnificativă a produselor sau a serviciilor în cauză (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 190 și jurisprudența citată).

155 Nerespectarea uneia dintre cele patru condiții cumulative este suficientă pentru a exclude posibilitatea ca comportamentul în discuție să beneficieze de exceptarea prevăzută la articolul 101 alineatul (3) TFUE (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 208).

156 Din această perspectivă, în ceea ce privește a treia condiție, referitoare la caracterul indispensabil sau necesar al comportamentului în cauză, aceasta implică aprecierea și compararea incidenței acestui comportament și, respectiv, a măsurilor alternative care pot fi avute în vedere în mod real, pentru a stabili dacă creșterile în eficiență preconizate ale comportamentului menționat pot fi realizate prin măsuri mai puțin restrictive pentru concurență. În schimb, aceasta nu poate conduce la o alegere, din punctul de vedere al oportunității, între un astfel de comportament și astfel de măsuri alternative în ipoteza în care acestea din urmă nu ar fi mai puțin restrictive pentru concurență (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 197).

157 Pentru a stabili dacă această a treia condiție este respectată în speță, instanța de trimitere va trebui să ia în considerare, pe de o parte, împrejurarea, menționată la punctele 105-112 din prezenta hotărâre, că normele din RSTJ în discuție în litigiul principal se caracterizează printr-o combinație de elemente dintre care un număr semnificativ prezintă un caracter discreționar și/sau disproporționat. În plus, ea va trebui să țină seama de împrejurarea, evidențiată la punctele 138-140, 145 și 146 din această hotărâre, că normele respective prevăd o restricție generalizată, drastică și permanentă a concurenței transfrontaliere pe care ar putea să o efectueze cluburile de fotbal profesionist prin recrutarea unilaterală de jucători de nivel înalt. Într-adevăr, fiecare dintre aceste două împrejurări, luată în mod separat, exclude la prima vedere posibilitatea de a considera normele în cauză ca fiind indispensabile sau necesare pentru a permite realizarea unor creșteri în eficiență, presupunând că acestea sunt dovedite.

3. Concluzie

158 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară, în măsura în care privește interpretarea articolului 101 TFUE, în sensul că acest articol trebuie interpretat în sensul că normele care au fost adoptate de o asociație de drept privat având ca scopuri, în special, reglementarea, organizarea și controlul fotbalului la nivel mondial și care prevăd:

– în primul rând, că un jucător profesionist parte la un contract de muncă, căruia îi este imputată rezilierea fără justă cauză a acestui contract, și noul club care îl angajează în urma acestei rezilieri sunt răspunzători împreună și în solidar pentru plata unei compensații datorate fostului club pentru care lucra jucătorul menționat și care trebuie să fie stabilită pe baza unor criterii care sunt fie imprecise sau discreționare, fie lipsite de o legătură obiectivă cu raportul de muncă în cauză, fie disproporționate;

– în al doilea rând, că, în cazul în care angajarea jucătorului profesionist intervine în cursul unei perioade protejate în temeiul contractului de muncă ce a fost reziliat, noul club riscă o sancțiune sportivă care constă în interdicția de a legitima noi jucători pentru o perioadă

determinată, cu excepția cazului în care demonstrează că nu l-a provocat pe acest jucător să rezilieze contractul respectiv, și

– în al treilea rând, că existența unui litigiu legat de această reziliere de contract nu permite ca asociația națională de fotbal al cărei membru este fostul club să elibereze CIT necesar pentru legitimarea jucătorului la noul club, ceea ce are drept consecință faptul că jucătorul menționat nu poate să participe la competiții de fotbal pentru acest nou club,

constituie o decizie a unei asocieri de întreprinderi care este interzisă de alineatul (1) al acestui articol și care nu poate beneficia de o exceptare în temeiul alineatului (3) al articolului menționat decât dacă se demonstrează, prin argumente și probe convingătoare, că sunt îndeplinite toate condițiile necesare în acest scop.

Cu privire la cheltuielile de judecată

159 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) statuează după cum urmează:

1) Articolul 45 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unor norme care au fost adoptate de o asociație de drept privat având ca scop în special reglementarea, organizarea și controlul fotbalului la nivel mondial și care prevăd:

– în primul rând, că un jucător profesionist parte la un contract de muncă, căruia îi este imputată rezilierea fără justă cauză a acestui contract, și noul club care îl angajează în urma acestei rezilieri sunt răspunzători împreună și în solidar pentru plata unei compensații datorate fostului club pentru care lucra jucătorul menționat și care trebuie să fie stabilită pe baza unor criterii care sunt fie imprecise sau discreționare, fie lipsite de o legătură obiectivă cu raportul de muncă în cauză, fie disproporționate;

– în al doilea rând, că, în cazul în care angajarea jucătorului profesionist intervine în cursul unei perioade protejate în temeiul contractului de muncă ce a fost reziliat, noul club riscă o sancțiune sportivă care constă în interdicția de a legitima noi jucători pentru o perioadă determinată, cu excepția cazului în care demonstrează că nu l-a provocat pe acest jucător să rezilieze contractul respectiv, și

– în al treilea rând, că existența unui litigiu legat de această reziliere de contract nu permite ca asociația națională de fotbal al cărei membru este fostul club să elibereze certificatul internațional de transfer necesar pentru legitimarea jucătorului la noul club, ceea ce are drept consecință faptul că jucătorul menționat nu poate să participe la competiții de fotbal pentru acest nou club,

cu excepția cazului în care se stabilește că normele respective, astfel cum sunt interpretate și aplicate pe teritoriul Uniunii Europene, nu depășesc ceea ce este necesar pentru urmărirea obiectivului care constă în asigurarea regularității competițiilor de

fotbal intercluburi, prin menținerea unui anumit grad de stabilitate în efectivele cluburilor de fotbal profesionist.

2) **Articolul 101 TFUE trebuie interpretat în sensul că asemenea norme constituie o decizie a unei asocieri de întreprinderi care este interzisă de alineatul (1) al acestui articol și care nu poate beneficia de o exceptare în temeiul alineatului (3) al articolului menționat decât dacă se demonstrează, prin argumente și probe convingătoare, că sunt îndeplinite toate condițiile necesare în acest scop.**

Semnături